

Χανιώτικα νέα
ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ 27 Οκτωβρίου 2018

διαδρομές

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ / ΤΕΧΝΕΣ / ΙΣΤΟΡΙΑ / ΒΙΒΛΙΑ / ΜΟΥΣΙΚΗ / ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΠΑΛΙΑΣ ΠΟΛΗΣ ΤΟ '40 - '41

Βομβαρδισμένη πολιτεία

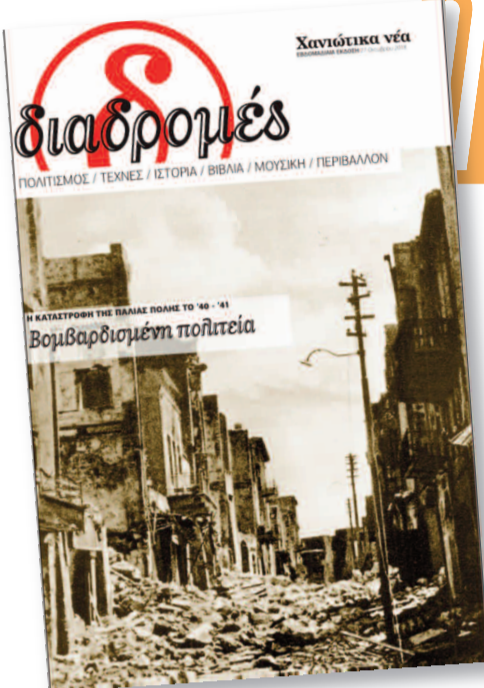
ΕΛΙΑ ΚΟΥΜΛΗ

diadromes@haniotika-nea.gr

editorial

Η φυσιογνωμία της πόλης των Χανίων αλλοιώθηκε μέσα σε λίγους μήνες, μετά τους αλλεπάλληλους ισοπεδωτικούς ιταλο-γερμανικούς βομβαρδισμούς του 1940 - '41. Πολλοί Χανιώτες έχασαν τη ζωή τους κατά τις αεροπορικές επιδρομές και η όψη της παλιάς - κυρίως - πόλης άλλαξε για πάντα. Σπάνιο φωτογραφικό υλικό από την εποχή εκείνη παρουσιάζουν στο σημερινό, επετειακό, αφιέρωμά τους οι "διαδρομές" καθώς και μαρτυρίες από κατοίκους της παλιάς πόλης που ως παιδιά βίωσαν τα γεγονότα.

Φωτογραφία εξωφύλλου: Από την έκδοση "Kreta. Sieg Der Kuhnsten", Steirische Verlagsanstalt, Graz 1942. (Αρχειό Μουσείου Τυπογραφίας).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

σελ. 3 - Πολιτισμός

σελ. 4 - 6 ~ Βομβαρδισμένη πολιτεία

σελ. 7 ~ Παιδότοπος

σελ. 8 ~ Υγεία & Βότανα

σελ. 9 ~ Πολιτισμός

σελ. 10 ~ Αρχαιο-πόλεις του Νότου και το "Κοινό των Ορειών"

σελ. 11 ~ Ιστορία της Ιατρικής

σελ. 12 ~ Αφορμή, Βιβλία

27/10

Νέστορας

28/10

Βίλη,

Βίλια,

Ευνίκη

29/10

Αβραάμ

30/10

Απολλωνία,

Αστέριος

31/10

Απελλής

1/11

Κοσμάς,

Δαμιανός,

Ανάργυρος,

Δαβίδ

2/11

Ακίνδυνος,

Ανεμόδοιστος,

Ελπιδηφόρος

ΟΙ ΚΡΗΝΕΣ ΣΤΟ ΠΡΟΣΚΗΝΙΟ ΓΙΑ ΔΕΥΤΕΡΗ ΧΡΟΝΙΑ

Πρόγραμμα καταγραφής πολιτιστικών μνημείων

Αρχίζει σήμερα Σάββατο στις 6 μ.μ. για δεύτερη χρονιά το Εθελοντικό Πολιτισμικό Πρόγραμμα "Κρήνες" με εναρκτήρια συνάντηση στην Ορθόδοξο Ακαδημία Κρήτης (Ο.Α.Κ.).

Όπως αναφέρεται σε σχετική ανακοίνωση, ο Δήμος Πλατανιά με το ΝΠΔΔ Δήμου, σε συνεργασία με το Επιστημονικό Δίκτυο Εκπαίδευσης Ενηλίκων Κρήτης (ΕΔΕΕΚ), συνεχίζουν για δεύτερη χρονιά την εκπαίδευση των στελεχών και των πολιτών του Δήμου σε ζητήματα άτυπης ενήλικης εκπαίδευσης-ΔΒΜ, τοπικής ιστορίας και πολιτισμού στην κοινότητα.

Το Εθελοντικό Πολιτισμικό Πρόγραμμα "Κρήνες" τίθεται σε εφαρμογή σε συνεργασία με την Περιφέρεια Κρήτης-Π.Ε Χανίων, την Παγκρήτια Ένωση Πολιτιστικών Συλλόγων, την Ορθόδοξο Ακαδημία Κρήτης, την Εταιρεία Κρητικών Σπου-

δών-Ίδρυμα Καψωμένου, το ΜΑΙΧ, το Λύκειο των Ελληνίδων, τους Φίλους της Ιταλίας Χανίων και τον Ελληνογαλλικό Σύλλογο Χανίων.

Στόχος είναι μέσω της Εκπαίδευσης Ενηλίκων και της συστηματικής καταγραφής των πολιτιστικών μνημείων (Κρηνών) του τόπου να δοθεί η δυνατότητα σε Πολίτες και Συλλογικότητες να αναπτύξουν διάλογο, να αναδείξουν ζητήματα και να επιλύσουν προβλήματα που τους απασχολούν στην κατεύθυνση της ολιστικής ανάδειξης του πολυποικίλου Δήμου τους (παράλια και ενδοχώρα). Στο παραπάνω εκπαιδευτικό

πλαίσιο θα λειτουργήσουν Εθελοντικές Ομάδες Εργασίας με έργο όπως: ανάδειξη-καταγραφής μνημείων, παραδοσιακά επαγγέλματα, λογοτεχνικά έργα και ριζικά τραγούδια, λαϊκός πολιτισμός-μουσειακές εκθέσεις, κεραμική και αιογραφία, παραδοσιακή και σύγχρονη ένδυση, λέσχη ανάγνωσης, διευκολυντές διαδρομών-διευκολυντές κοινότητας, σύγχρονη καλλιτεχνική δημιουργία). Πληροφορίες στο: www.cretaadulteduc.gr Δηλώσεις Συμμετοχής στο: info@cretaadulteduc.gr ή και απευθείας στην Εναρκτήρια Συνάντηση στην ΟΑΚ.

Τρισάγιο στον τάφο του Ν. Καζαντζάκη

Φωτ. Παύλος Μπουζάκης

Η Τοπική Επιτροπή της Διεθνούς Εταιρίας Φίλων Νίκου Καζαντζάκη θα τελέσει τρισάγιο στους τάφους του Νίκου και της Ελένης Καζαντζάκη, σήμερα Σάββατο 27 Οκτωβρίου, στις 12 το μεσημέρι. Θα παραστούν η κα Αθηνά Βουγιούκα - Μέλος της Συντονιστικής Επιτροπής της ΔΕΦΝΚ, η Πρόεδρος του Ελληνικού Τμήματος της ΔΕΦΝΚ κα Ρουμπίνη Σμέρλα και ο κ. Σήφης Μικελογιάννης - Μέλος της Συντονιστικής Επιτροπής, Αντιπρόεδρος του Ελληνικού Τμήματος και Υπεύθυνος Κρήτης της ΔΕΦΝΚ.

Μετά το τρισάγιο θα ακολουθήσει συνάντηση όλων των μελών της Τοπικής Επιτροπής Ηρακλείου στην αίθουσα SYMPOΣΙΑ στο Μέγαρο Ντορέ (5ος όροφος) Πλατεία Ελευθερίας. Όσοι φίλοι (που δεν είναι μέλη) επιθυμούν να ενημερωθούν για θέματα που αφορούν την δράση του ελληνικού τμήματος της ΔΕΦΝΚ μπορούν να παρευρεθούν.

Συζήτηση για τον Μάν του '68

Στρογγυλό Τραπέζι - Ανοικτή Συζήτηση με θέμα: «Από το Μάν του '68 στο Σήμερα: Φαντασία & Ρεαλισμός στην Εξουσία» θα πραγματοποιηθεί τη Δευτέρα 29 Οκτωβρίου στις 8 μ.μ. στην αίθουσα εκδηλώσεων του Φιλολογικού Συλλόγου «Ο Χρυσόστομος», με αφορμή την ολοκλήρωση της έκθεσης φωτογραφίας για τον Μάν του '68.

Συμμετέχουν: η **Λένα Διβάνη**, Καθηγήτρια Ιστορίας Νομικής Σχολής Αθηνών- Συγγραφέας, η **Muriel Piquet-Viaux**, Μορφωτική Ακόλουθος του Γαλλικού Ινστιτούτου στην Αθήνα και ο **Δημήτρης Μικελογιάννης**, Δικηγόρος - Εντεταλμένος Σύμβουλος Ανάπτυξης Περιφέρειας Κρήτης.

positions
ΣΧΟΛΗ ΚΛΑΣΙΚΟΥ & ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΧΟΡΟΥ
ΑΝΑΓΗΡΩΣΙΜΗ ΑΠΟ ΥΠ.ΠΟ.

ANNA ANT. ΚΩΣΤΟΜΟΥΔΗ
ΚΑΘ. ΧΟΡΟΥ - ΧΟΡΟΓΡΑΦΟΣ
ΑΠΟΦΟΙΤΟΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΟΡΧΗΣΤΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ 163
ΛΕΝΤΑΡΙΑΝΑ, ΧΑΝΙΑ
ΤΗΛ 28210 27767 ΚΙΝ. 6947180508

Πολλά συγχαρητήρια στην μαθήτριά μας
Νεφέλη Μουτζούρη
για την επίτευξη του στόχου της, μετά από πολλή δουλειά, συγκέντρωση και προσπάθεια να μπει στο προεπαγγελματικό τμήμα της Κρατικής Σχολής Χορού (ΚΣΟΤ) στην Αθήνα. Είμαστε όλοι πολύ περήφανοι, που από 85 παιδιά που έδωσαν εξετάσεις απ' όλη την Ελλάδα, πέρασε στους 4, που μπήκαν στο πιο προχωρημένο τμήμα του προεπαγγελματικού.

Της ευχόμαστε ολόψυχα καλές σπουδές, κάθε επιτυχία και να εκπληρώσει όλα τα όνειρά της.

Οι δασκάλες της
Αννα Κωστομούδη & Ξένια Κυριακοπούλου

διαδρομές

τεύχος 802
Εβδομαδιαίο Πολιτιστικό Ενθετο
της εφημερίδας "Χανιώτικα Νέα"

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ: ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ -
ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΗ Α.Ε.

ΙΔΡΥΤΗΣ: Γιάννης Ε. Γαρεδάκης
ΕΚΔΟΤΗΣ: Μανώλης Α. Γαρεδάκης
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ:

Παρασκευάς Ν. Περάκης

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ

"ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ":

Ελευθερία Μ. Κουμή

ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΟΜΑΔΑ:

Γιώργος Δρακάκης, Γιώργος Κώνστας, Γιάννης Λυβιάκης, Δημήτρης Μαριδάκης, Γιάννα Μαρουλοσφάκη, Βασιλική Τωμαδάκη, Ελένη Φουντουλάκη

ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ:

Δέσποινα Βάλλα, Νίκη Ξυφανταράκη,

Ελένη Σταυρίδη

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ:

Νεκτάριος Κακατοσάκης

ΠΙΕΣΤΕΣ: Hussein Rajajfikhar,

Γιάννης Περάκης, Γιώργος Στεφανάκης

ΣΥΝΤΑΞΗ: Εμπορικό Κέντρο "Ερμής" (Μπουνιαλιή 11-19)
τηλ. 28210 51.003 - 6,
fax 28210 51.007
e-mail: info@haniotika-nea.gr

ΓΡΑΦΕΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ:

Καραϊσκάκη 49, τηλ. 28210 70.563 -

6 fax 28210 91.900

Διαφημιστικό Τμήμα:

Εύα Κουμή τηλ.: 2821070.563 - 6

e-mail: ads@haniotika-nea.gr

Η 6η Μπιενάλε της Αθήνας άνοιξε τις πύλες της

ΑΠΕ - ΜΠΕ » Σε τέσσερα εμβληματικά κτίρια της Σταδίου ανοίγει στο κοινό η 6η Μπιενάλε της Αθήνας, αφιερωμένη στον Ζακ Κωστόπουλο/Zackie Oh, σε μια διοργάνωση «ANTI», όπως είναι και ο τίτλος της έκτης έκδοσης της.

Έργα από 100 καλλιτεχνικά σχήματα (από τα οποία 23 ελληνικά) και καινούργιες παραγωγές, φιλοξενούνται σε χώρους εγκαταλεηθένους και ανενεργούς στο κέντρο της πόλης που ταυτίστηκε την τελευταία δεκαετία με την κρίση και την κοινωνική αναταραχή. Στο άλλοτε λαμπρό ξενοδοχείο ΕΣΠΕΡΙΑ ΠΑΛΑΣ (Σταδίου 22), στο ιστορικό κτίριο ΤΤΤ- πρώην ΟΤΕ της Σταδίου 15, στη Μπιενάκειο Βιβλιοθήκη της Βουλής (δίπλα από την Παλαιά Βουλή) και στο κτίριο του πρώην ΤΣΜΕΔΕ (Κολοκοτρώνη 4). Η 6η Μπιενάλε θέλει να αναστοχαστεί την άφιξη της νέας εποχής μετά από μια δεκαετία κοινωνικής και οικονομικής κρίσης. «Να επαναδιατυπώσει τους χώρους της καθημερινής μας ζωής, εντός και εκτός της ψηφιακής μας εποχής, γιατί η εναντίωση γίνεται συστατικό στοιχείο του εαυ-

τού μας» λένε οι τρεις επιμελητές της: Poka Yo, Κωστής Σταφυλάκης και Stefanie Hessler.

Στον πρώτο όροφο του ξενοδοχείου ΕΣΠΕΡΙΑ, όπου παραχωρήθηκε η συνέντευξη Τύπου, δεσπόζει ένα τεράστιο ρινγκ του μποξ, που δίνει και τον τόνο στο «Αντι-» της διοργάνωσης. Ο καλλιτέχνης Iepe Rubingh, το κατασκεύασε προκειμένου να φιλοξενήσει αγώνες «Chessboxing», ένα υβριδικό άθλημα, που συνδυάζει σκάκι και μποξ, το οποίο ο καλλιτέχνης εμπνεύστηκε από τα κόμικς του Enki Bilal.

Το ΕΣΠΕΡΙΑ όπως και το κτίριο του πρώην ΤΣΜΕΔΕ- παραχωρήθηκαν από το υπουργείο Εργασίας για τις εκθεσιακές ανάγκες της έκθεσης. «Η Μπιενάλε εστιάζει στην καρδιά της τραυματισμένης πόλης και στο κτιριακό της δυναμικό το οποίο αξιοποιούμε με όρους κοινωνικής ανταπόδοσης» χαιρέτησε η υπουργός Εργασίας Έφη Αχτσιόγλου, στη συνέντευξη Τύπου. «Στους εποπτευόμενους φορείς του υπουργείου Εργασίας» όπως επισήμανε «ανήκουν 70 κενά ακίνητα στο κέντρο της Αθήνας τα οποία ενεργοποιούμε κι έχουμε απλοποιήσει το νομοθετικό πλαίσιο ώστε να μπορούν να φιλοξενούν βραχυχρόνια καλλιτεχνικά εγχειρήματα. Είναι μια πρωτοβουλία που ξεκινήσαμε πριν από ενάμιση χρόνο, και επεκτείνουμε το

**Δίνοντας ζωή
σε εγκαταλεημένα
κτίρια του κέντρου**

πρόγραμμα σε Πειραιά, Θεσσαλονίκη, Βόλο και Ελευσίνα, όπου συμβάλλουμε στην υπόθεση της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης 2021».

Στη γεμάτη από Έλληνες και κυρίως ξένους δημοσιογράφους (συνολικά έχουν διαπιστευτεί να παρακολουθήσουν την Μπιενάλε 700 δημοσιογράφοι, επιμελητές και επαγγελματίες της τέχνης) το παρών έδωσε επίσης η Περιφερειάρχης Αττικής Ρένα Δούρου, μαζί με την αντιπεριφερειάρχη σε θέματα πολιτισμού, Εύη Αποστολάκη.

Η περιφέρεια Αττικής στηρίζει την 6η Μπιενάλε της Αθήνας αλλά και την επόμενη έκδοσή της με το ποσό του 1 εκ. ευρώ. Στο πνεύμα εξωστρέφειας στο οποίο κινείται η Βιβλιοθήκη της

Βουλής, αλλά και στην ιστορία του κτιρίου της οδού Ανθίμου Γαζή 2, όπου έχουν αρχίσει οι εργασίες ανακαίνισης και όπου στεγάζονταν η Μπιενάκειο Βιβλιοθήκη, αναφέρθηκε η Έλλη Δρούλια, διευθύντρια της Βιβλιοθήκης της Βουλής των Ελλήνων.

Το Ίδρυμα Ωνάση συμμετέχει επίσης στην διοργάνωση.

Σε σημείωμα της η υπουργός Πολιτισμού Μυρσίνη Ζορμπά καλωσορίζει την 6η Μπιενάλε της Αθήνας, αναφέροντας μεταξύ άλλων: «Προσδοκούμε οι Μπιενάλε, όπως και τα φεστιβάλ στον κινηματογράφο, να αποτελέσουν κόμβους μιας νέας ανεξάρτητης πολιτικής για τον πολιτισμό, μακριά από πατερναλισμούς και αποκλεισμούς».

Ημέρες κινηματογράφου στα Χανιά

Συνεχίζεται έως τις 3 Νοεμβρίου το 6ο Φεστιβάλ Κινηματογράφου Χανίων στο Πνευματικό Κέντρο.

Περισσότερες από 150 ταινίες που καλύπτουν ένα μεγάλο εύρος περιεχομένου, αλλά και κινηματογραφικής τέχνης συγκροτούν το φετινό πρόγραμμα. Μυθοπλασία και ντοκιμαντέρ, μικρού και μεγάλου μήκους ταινίες και σημαντικός αριθμός από animation εντάσσονται σ' αυτό. Επίσης ειδικές προβολές, αφιερώματα, ταινίες και εργαστήρια για σχολεία, στο πλαίσιο της δράσης cineΜαθήματα.

Το πρόγραμμα του Σαββατοκύριακου:
Σάββατο 27/10

- Αίθουσα Α:
•11.00 – 13.00: Το Αγόρι και ο Κόσμος.
•18.15 – 20.00: SOSivio, 98, New Era, Νίκος Μαμαγκάκης Λόγος Τελευταίος.
•8.15 – 10: The Crossing, Τραγουδά, Η σφαίρα υπάρχει μέσα μου.

- 20.15 -24.00: Live, Χρυσόφαρο, Mute City, Καλημέρα από Βηρυτό, Γείτονες, Inner Land.
- 23.59: Μεταμεσονύχτια προβολή: Τα 39 σκαλοπάτια του Αλφρεντ Χίτσκοκ. Αίθουσα Β'
- 18.15 – 20.00: Επιλογή ταινιών από το Φεστιβάλ TRES COURT. Κυριακή 28/10
- Αίθουσα Α:
•18.15 μ.μ. - 20.00: The Secret to Longevity, Απαγορευμένη Επίσκεψη, Μεγάλοι Έλληνες Μουσικοί – Νικόλαος Μάντζαρος.
•20.15 – 22.00: Dancing, A voixHaute.
•22.15 – 24.00: Κυκλάμινο, Woman, Lines. Αίθουσα Β:
•18.00-20.00: Προβολή μαθητικών ταινιών από το πρόγραμμα EUFORIA του Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης.
•20.00 – 21.00 Screendance Awards 2018.

ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ

“Ποια Ελένη” στο Βενιζέλειο Ωδείο

Τη μουσική κωμωδία των Ρέππα – Παπαθανασίου “Ποια Ελένη” παρουσιάζει η “Στέγη τεχνών” για δύο ακόμα παραστάσεις, σήμερα Σάββατο και αύριο Κυριακή στις 9:30 μ.μ. στο Βενιζέλειο Ωδείο Χανίων. Πρόκειται για έναν 30μελή θίασο με συνοδεία ζωντανής μουσικής. Σκηνοθεσία: Μαρία Λεκάκη. Σκηνικά: Κωνσταντίνος Λεβάκης. Μουσική επιμέλεια και διδασκαλία τραγουδιού: Δέσποινα Δρακάκη. Χορογραφίες: Ελίνα Ταβουλάρη.
Γενική είσοδος: 12 ευρώ, προπώληση: 10 ευρώ (οπτικά Μπερτάκη).

“Σχεδόν Οιδίποδας” στο “Youca”

Η παράσταση: “Σχεδόν Οιδίποδας” παρουσιάζεται χώρο τέχνης και θεάτρου Youca στα Χανιά, στις 27 Οκτωβρίου στις 9 το βράδυ.
Είναι μια παράσταση για 3 ηθοποιούς, εμπνευσμένη από το μύθο του Οιδίποδα και τη Δαιμόνια Μηχανή του Ζαν Κοκτώ.
Απόδοση κειμένων- σκηνοθεσία: Ελένη Δάγκα. Με τους: Γιώργο Ξενικάκη, Αντώνη Παλιεράκη, Μανόλη Στεφανάκη. Μουσική: Πρόδρομος Καραδελέγγου. Βοηθός σκηνοθέτη: Κωνσταντίνος Χαβάκης, Κατασκευή Σκηνικού-Κοστούμιών: NELMA, Θεατρολογική επιμέλεια προγράμματος: Μαριάννα Τζιράκη, Οπτικό υλικό: Γιάννης Ανδρίτσιος και Αντώνης Ξυδιανός.
Η παράσταση είναι ακατάλληλη για νέους κάτω των 15 ετών.
Εισιτήρια: 12 ευρώ κανονικό, 8 ευρώ (μειωμένο), 6 ευρώ (ατέλειες δραματικών σχολών και θεατρολόγων).

55% οικονομία σε σχέση με το πετρέλαιο

οικονομία και οικολογία στη θέρμανση

υψηλή θερμική αξία από το κουκούτσι της ελιάς

ελάχιστες οσμές σακί 15 ή 40 κιλών & χύμα

ΜΥΛΟΙ ΚΡΗΤΗΣ τηλ. χωρίς χρέωση: 800 11 44555 www.mills.gr

ΣΗΜΕΙΑ ΠΩΛΗΣΗΣ			
ΧΑΝΙΑ Αγροφόδια Κρήτης Αμπελική Μαρία Αρχοντάκης Ευτύχιος Βαρυδάκη Χριστίνα Βλησιδής Στυλ. & ΣΙΑ Γιακουμάκης Γεώργιος Γλεντουσάκη Αναστασία Γλυνιαδάκη Αφοί Διαμαντάκης Ιωάννης Δουρουτάκης Μανούσος Θερμοδυναμική Κρήτης Καλογριδής Μιχαήλ Καπενεκάκης Μιχαήλ Κατσιφαράκης Δημήτριος Κεραμανάκης Κωνσταντίνος Κιοσές Παύλος Λαβούτα Αφοί Λεφάκη Ν. - Λέφας Χ. Μητσουτάκης Γιώργος Μπικάκης - Εξαπηχιδίου	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ Κολυβάρι Παζινός Ακρωτηρίου Κάνδανος Βραστά Σφακιών Κουντούρα Τσαυρνίτης Κισσάμου Όαση Βαρυπέτρου Ελλης 47 Κ. Σούδα Κ. Καραμανλή 91 Χώρα Σφακιών Λουσακιές Κισσάμου Βουλγάρω Κισσάμου Νεροκούρου Χανίων Αγ. Αποστόλων 19 Σπηλιά Κισσάμου Πασακάκι Αναγνώστου Γαγονή 74 Μουρνιές Κυθωνίας Χωραφάκια Ακρωτηρίου Καστέλι Κισσάμου	ΧΑΝΙΑ Νταντιδάκης - Μύρκοβιτς Περράκης Εμμανουήλ Ρουμπιδάκης Στυλιανός Σγουρομάλλης Εμμανουήλ Σηφάκης Γεώργιος Σολανάκης Ν. & ΣΙΑ Σπυριδάκης Μ. & ΣΙΑ Συνεργατική Α.Ε.-Τοράκης Τζουγανάκης Αλέξανδρος Τσαπάκης Ιωάννης Χαβαλεδάκη Αφοί	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ Ακρωτηρίου 86 Νιό Χωριό Αποκορώνου Αγ. Πάντες Αποκορώνου Κ. Γαλατάς Κάνδανος Αριών Ακρωτηρίου Βρύσες Αποκορώνου Βαρυπέτρο Πλάτανος Κισσάμου Κουρνάς Αποκορώνου Καλύβες Αποκορώνου
ΡΕΘΥΜΝΟ Αγροτεχνική-Βαβουράκης Βιγλιράκης Ανδρέας Κιοσές Ιωάννης Μαραγκουδάκης Σταύρος Ροδινού Ελπίδα Στεργιάκης Εμμανουήλ Τζανακάκη Αφοί		ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ Μοτάκη 8 Επισκοπή Αργυρ/λης Ρέθυμνο Πλακιάς Ρέθυμνο Λοχριά Πέραμα Μυλοποτάμου	

Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΠΑΛΙΑΣ ΠΟΛΗΣ ΤΟ '40 - '41, ΟΠΩΣ ΤΗ ΘΥΜΟΥΝΤΑΙ ΟΙ ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΤΗΣ

Βομβαρδισμένη πολιτεία

ΓΙΩΡΓΟΣ
ΚΩΝΣΤΑΣΔΗΜΗΤΡΗΣ
ΜΑΡΙΑΔΑΚΗΣΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ:
ΑΡΧΕΙΟ ΜΑΝΩΛΗ
ΜΑΝΟΥΣΑΚΑ

Το καλοκαίρι του 1941 βρίσκει την παλιά πόλη των Χανίων τραυματισμένη βαριά από τους βομβαρδισμούς των δυνάμεων του Άξονα. Λίγο καιρό πριν, πρώτα οι Ιταλοί και στη συνέχεια οι Γερμανοί με αεροπορικές επιδρομές είχαν καταφέρει σοβαρά πλήγματα στο ιστορικό κέντρο των Χανίων που μετρούσε τα πρώτα του θύματα. Μαζί με τις ανθρώπινες ζωές που χάθηκαν, καταστράφηκαν μια για πάντα και ορισμένα από τα εμβληματικά αρχοντικά της παλιάς πόλης αλλά και δεκάδες ακόμα σπίτια και καταστήματα της περιοχής. Μέσα από τις μαρτυρίες 4 ανθρώπων, που έζησαν τις δραματικές εκείνες ώρες και ημέρες, αλλά και με τη βοήθεια του ιστορικού ερευνητή Μανώλη Μανούσακα οι “διαδρομές” γυρίζουν σήμερα πίσω το ρολόι του χρόνου και κάνουν μια περιήγηση στη βομβαρδισμένη πολιτεία των ετών '40 - '41.

Γερμανοί επιθεωρούν τις καταστροφές που προκάλεσαν οι αεροπορικές επιδρομές στην οδό Καντανολέων.

Ισοπεδωμένα κτήρια στην οδό Κανεβάρο.

Οδός Χατζημικάλη Γιάνναρη, στα όρια της παλιάς πόλης. Οι καταστροφές που σημειώθηκαν ήταν μεγάλες.

Βομβαρδισμοί από Ιταλούς και Γερμανούς

Ο βομβαρδισμός της παλιάς πόλης από τις δυνάμεις του Άξονα, που ισοπέδωσε ένα μεγάλο μέρος της έγινε σε δύο φάσεις, όπως εξηγεί ο ιστορικός ερευνητής Μανώλης Μανούσακας: «Ο πρώτος βομβαρδισμός έγινε την 1η Νοεμβρίου του 1940 από ιταλικά πολεμικά αεροσκάφη που ήρθαν από τη Ρόδο. Πέρασαν αρχικά από τον κόλπο της Σούδας για να χτυπήσουν τις εγκαταστάσεις που υπήρχαν. Εκεί σκοτώθηκαν και οι πρώτοι Χανιώτες. Μεταξύ αυτών ο πατέρας του Τάκη του Χουλιόπουλου που ήταν μόνιμος αξιωματικός και εκείνη την ώρα μαζί με κάποιους φαντάρους φόρτωναν κάποια υλικά σε ένα καράβι καθώς η επιστράτευση είχε ξεκινήσει».

Μετά τη Σούδα τα ιταλικά βομβαρδιστικά συνέχισαν την πορεία τους δυτικά προς τα Χανιά. Πέρασαν από την οδό Αποκορώνου. Εκεί βρίσκονταν μεταξύ άλλων το σπίτι του παλιού Γάλλου γιατρού Βωμ στο οποίο κατοικούσε η οικογένεια Νικολακάκη: «Την ώρα εκείνη είχαν τραπέζι και μεταξύ των καλεσμένων ήταν και ο γνωστός από το λεύκωμα για τη Μικρά Ασία Χανιώτης αξιωματικός Δημοσθένης Κυρμιζάκης, ο οποίος είχε πάρει το χαρτί της επιστράτευσης και μετά το μεσημεριανό ήταν έτοιμος να πάει στη Σούδα για να φύγει. Όταν άκουσαν τα αεροπλάνα οι άνθρωποι που ήταν στο σπίτι βγήκαν στην ταράτσα να δουν τι συμβαίνει. Τότε ο Κυρμιζάκης ακούγοντας τους βομβαρδισμούς τους φώναξε αμέσως να τρέξουν κάτω. Ο ίδιος έμεινε τελευταίος. Το σπίτι βομβαρδίστηκε κι ενώ οι άλλοι πρόλαβαν να πάνε κάτω εκείνος τελικά σκοτώθηκε καθώς πλακώθηκε από τα ερείπια».

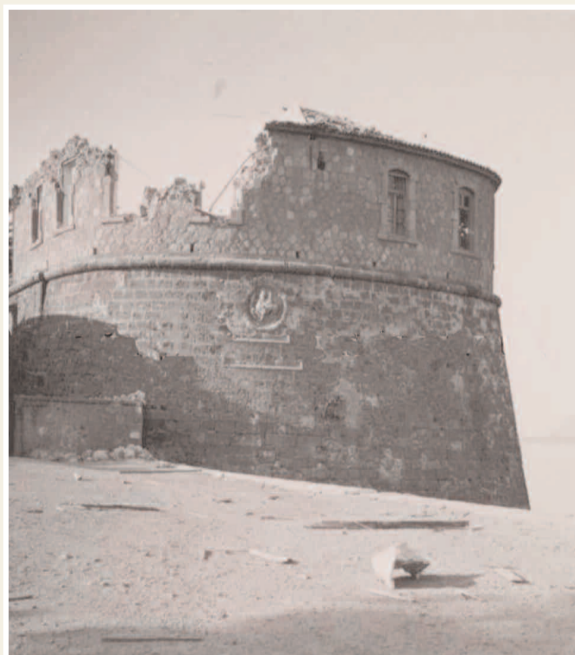
Οι βομβαρδισμοί συνεχίστηκαν στη Νέα Χώρα, στο Πεδίον του Αρεως (το σημερινό Εθνικό Στά-

διο) και στην παλιά πόλη. Κύριος στόχος των Ιταλών φασιστών ήταν η Σχολή Χωροφυλακής που βρισκόταν στην Πύλη της Αμμου. Ωστόσο, η Σχολή τελικά δεν βλήθηκε αλλά υπήρξαν θύματα καθώς χτυπήθηκε ένα καφενείο που ήταν κοντά μέσα στο οποίο βρισκονταν σπουδαστές της Σχολής αλλά και πολίτες.

Σφοδρότεροι και καταστροφικότεροι υπήρξαν οι βομβαρδισμοί που πραγματοποιήσαν λίγο καιρό αργότερα οι ναζί. «Οι βομβαρδισμοί αυτοί άρχισαν τον Απρίλιο του 1941 και εντάθηκαν τον Μάιο του 1941. Ο ισχυρότερος βομβαρδισμός, που κάπκε ουσιαστικά η συνοικία του Καστελίου, έγινε λίγο πριν την πτώση των Γερμανών αλεξιπτωτιστών», σημειώνει ο κ. Μανούσακας και προσθέτει ότι αυτή τη φορά οι κατακτητές είχαν σαν κύριο στόχο το κτήριο της παλιάς 5ης Μεραρχίας. Και αυτή τη φορά, ωστόσο, το κτήριο - στόχος δεν έπαθε σοβαρές ζημιές αλλά η γύρω περιοχή κυριολεκτικά ισοπεδώθηκε.

Οι καταστροφές που σημειώθηκαν στην παλιά πόλη εκείνη την περίοδο ήταν τεράστιες. Υπολογίζεται ότι πάνω από το 1/3 της πόλης των Χανίων ισοπεδώθηκε. Οι ζημιές στην παλιά πόλη ήταν ακόμα μεγαλύτερες. Δυστυχώς, ακόμα και κτήρια που δεν είχαν καταστραφεί ολοσχερώς αλλά είχαν υποστεί ζημιές τις ημέρες της κατοχής ή και αργότερα, γκρεμίστηκαν.

Οι συνοικίες που υπέστησαν τις μεγαλύτερες καταστροφές ήταν το παλιό εμπορικό κέντρο, το Καστέλι και η Σπλάντζα και κυρίως το δυτικό της τμήμα. «Αντίθετα ο Τοπανάς βγήκε σχεδόν αλώβητος καθώς οι Γερμανοί πίστευαν ότι μέσα στον Φιρκά υπήρχαν Ιταλοί αιχμάλωτοι. Αυτό δεν ίσχυε, ωστόσο, για καλή τύχη του Τοπανά αυτό δεν το γνώριζαν οι Γερμανοί. Αντίστοιχα η Οβριακή υπέστησε ζημιές κατά το 20%, ενώ στην υπόλοιπη πόλη υπήρξαν σποραδικές καταστροφές», τονίζει ο κ. Μανούσακας.

Το εμβληματικό κτήριο της Σχολής Χωροφυλακής είχε υποστεί ζημιές στη στέγη του. Δυστυχώς με εντολή των Γερμανών το κτήριο κατεδαφίστηκε τα χρόνια της Κατοχής.

Πανοραμική όψη της βομβαρδισμένης παλιάς πόλης. Στο βάθος διακρίνονται τα Νεώρια τα οποία ευτυχώς δεν υπέστησαν πολύ σοβαρές ζημιές.

ΜΑΝΩΛΗΣ ΜΥΛΩΝΑΣ

«Εξαφάνιστηκε η Δασκαλογιάννη»

«Μέναμε στην οδό Δασκαλογιάννη όταν κηρύχθηκε ο πόλεμος. Σε ένα παλιό ξενοδοχείο χαμπλά μετά τον Άγιο Ρόκο δεξιά όπως κατεβαίνουμε προς το λιμάνι. Επτά οικογένειες μέναμε τότε εκεί, οικογένεια και δωμάτιο, για όλους υπήρχαν δύο καμπινέδες. Καταφύγιο τότε ήταν τα παλιά λουτρά κάτω από την πλατεία της "Σπλάντζιας". Τι καταφύγιο τώρα, με 30 πόντους χώμα, αν έπεφτε βόμβα πάνω θα πηγαίναμε όλοι... άκλαυτοι» θυμάται ο Μανώλης Μυλωνάς που σε ηλικία 11 ετών έζησε την καταστροφή της παλιάς πόλης.

Ο κ. Μανώλης μας μιλάει για τον πρώτο βομβαρδισμό των Ιταλών. «Κτύπησαν τη Σχολή Χωροφυλακής τότε, έπαθε ζημιές η σκεπή κυρίως. Σκοτώθηκαν μεταξύ άλλων ο Λαμπρινός και η Καραρόλενα που έμεναν στο Φάληρο. Ήταν ένα απίστευτης ομορφιάς κτήριο πάνω στο προμαχώνα, το οποίο στη συνέχεια διέλυσαν οι Γερμανοί για να πάρουν τις πέτρες του».

Μαζί με τον κ. Μανώλη περπατάμε τη Χατζ. Νταλιάνη κατευθυνόμενα στον εκεί Μιναρέ και στο εργοστάσιο του Μαλινάκη που ήταν ένα τμήμα του τζαμιού. «Εδώ!» μας δείχνει ο συνομιλητής μας τη σκεπή «έπεσε η βόμβα στο εργοστάσιο και ο καπνός έβγαине από το μιναρέ!».

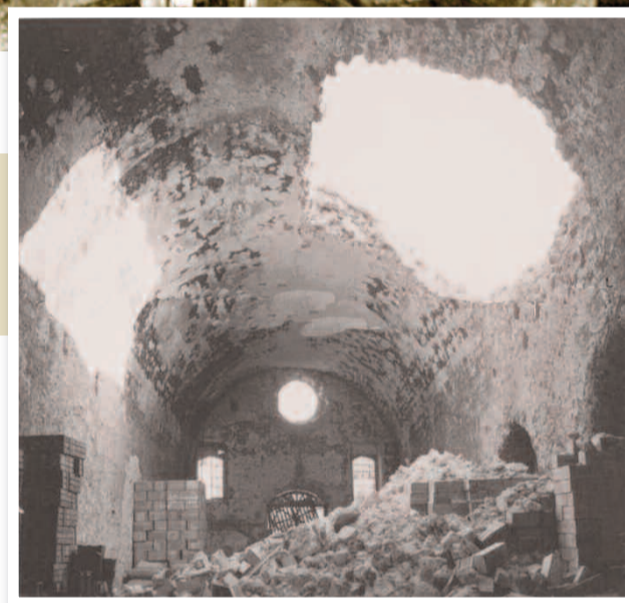
Περπατώντας στην παλιά πόλη ο κ. Μυλωνάς μας εξηγεί πως «αυτοί που ισοπέδωσαν τη παλιά πόλη ήταν οι Γερμανοί. Ειδικά ο λόφος Καστέλι ήταν μοναδικός, υπήρχαν κτήρια και σπίτια μοναδικής ομορφιάς. Τι καλά θα 'ταν να είχαν διατηρηθεί! Άλλος τόπος θα ήταν τα Χανιά!».

Το ίδιο μεγάλες ήταν οι καταστροφές και στα σπίτια της Δασκαλογιάννη. Ελάχιστα κτίσματα γλύτωσαν. «Κάθε μέρα βομβάρδιζαν! Κάθε μέρα! Ακουγες τα αεροπλάνα, τον φοβερό, τρομαχτικό ήχο των βομβών όταν έπεφταν. Όταν πλησίαζε η μέρα της πτώσης των αλεξιπτωτιστών φορτώσαμε τα πράγματα μας σε ένα κάρο και πήγαμε στο Βαμβακόπουλο όπου μέναμε όλοι σε ένα δωμάτιο. Εγώ και η μητέρα μου που ήταν έγκυος γιατί ο πατέρας μου ήταν ακόμα στην πειρωτική Ελλάδα (ήταν φαντάρος στο Αλβανικό μέτωπο). Όταν μετά τους βομβαρδισμούς γυρίσαμε, εγώ ξυπόλυτος, είδαμε το παλιό ξενοδοχείο που μέναμε να έχει γίνει ένας τεράστιος όγκος από μπάζα. Εκαιγε το έδαφος από τις βόμβες. Η μάνα μου άρχισε να κλαίει. Ευτυχώς είχαμε αγοράσει ένα σπιτάκι στη Γερασίμου Βλάχου που ετοιμαζόμασταν να μετακομίσουμε που γλύτωσε». Ο κ. Μανώλης θυμάται την κατάρριψη ενός βομβαρδιστικού και την περιέργεια του ίδιου και των άλλων παιδιών να δουν το αεροπλάνο που είχε πέσει και τον καμένο Γερμανό μέσα σε αυτό! Επίσης θυμάται τους Ιταλούς αιχμάλωτους. «Είχαν φέρει από την πάνω Ελλάδα αρκετές χιλιάδες Ιταλούς που τους κρατούσαν οι δικοί μας στην Αγιά. Όταν έπεσαν οι Γερμανοί τους απελευθέρωσαν και οι Ιταλοί όρμησαν στα σπίτια και πήραν ό,τι ρούχα είχαν, γιατί τα δικά τους ήταν διαλυμένα και... έβλεπες έναν Ιταλό να φοράει βράκες και κιλότες, πουκά-

Ο Μ. Μυλωνάς μπροστά στο τζαμί της Χατζ. Νταλιάνη όπου είχε πέσει βόμβα.

μισα και στιβάνια» αφηγείται. Παιδί Μικρασιατών προσφύγων κ. Μυλωνάς δεν μπορεί να ξεχάσει τις άσχημες συμπεριφορές απέναντί τους από τους ντόπιους. «Δυστυχώς πάρα πολλοί ντόπιοι μας αποκαλούσαν πρόσφυγες, σφίγκους, τουρκόσπορους και τις γυναίκες παστρικές. Αυτή ήταν η αλήθεια...».

Δύο μεγάλες τρύπες προκάλεσαν στην οροφή των Νεωρίων οι γερμανο-ιταλικό βομβαρδισμοί.

Αγνώριστη μετά τους βομβαρδισμούς η οδός Χάλιδων.

Το στιγμιότυπο από τη βομβαρδισμένη οδό Χατζημικήλη Νταλιάνη.

Οι βομβαρδισμοί άφησαν πίσω τους μόνο συντρίμμια στην οδό Μουσουρών.

«Η γειτονιά δεν αναγνωρίζεται μετά τους βομβαρδισμούς» λέει ο Α. Μπούρμπος καθώς αφηγείται ιστορίες από την κατοχή στο καφενείο της Σπλάντζιας.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΜΠΟΥΡΜΠΟΣ

«Όλη η Σπλάντζια... χαλάσματα»

«Οι πρώτοι βομβαρδισμοί έγιναν το Νοέμβριο του '40 από τους Ιταλούς. Πήραμε ό,τι πράγματα είχαμε τότε και πήγαμε οικογενειακώς στον Φρε στον Αποκόρωνα. Τι να κάνουμε στη Σπλάντζια; Να πάμε στα καταφύγια; Τρίχες, καμία ασφάλεια δεν σου πρόσφεραν. Ο κόσμος φοβόταν, πόλεμος ήταν» λέει ο Αντώνης Μπούρμπος.

Θυμάται πώς ήταν η πλατεία πριν τον πόλεμο. «Υπήρχαν πάρα πολλά καφενεία και μαζευόταν πολύς κόσμος, ντόπιοι, χωροφύλακες από τη Σχολή, στρατιωτικοί».

Σε εφηβική ηλικία τότε θυμάται καλά τα γεγονότα. Εμενε κοντά στον Άγιο Νικόλαο. «Όλη η Σπλάντζια ήταν χαλάσματα. Είναι δύσκολο να σου περιγράψω. Το δε Καστέλι είχε διαλυθεί, το ίδιο και οι καμάρες, το γεφυράκι. Το πατρικό μου σπίτι πήρε φωτιά από εμπρηστικό βλήμα γιατί ήταν ξύλινο το πάτωμα αλλά δεν κάπκε ολόκληρο. Εκείνες τις ημέρες έχασα και τον πατέρα μου. Ήταν υπάλληλος στα 3 Τ (στην τηλεφωνία της εποχής) και είχαν πάει στο Μάλεμο για να φτιάξουν κάτι γραμμές και τους ξεπάστρεψαν οι Γερμανοί».

Πέρασαν πολλά χρόνια για να μπορέσει να ανοικοδομηθεί η περιοχή καθώς χρόνια μετά το τέλος της κατοχής, υπήρχαν ακόμα πολλά μπάζα και άλλα σημάδια των βομβαρδισμών.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΠΟΤΩΝΑΚΗΣ

«Χάσαμε το σπιτικό μας»

«Είχε αγοράσει ο πατέρας μου από ένα Τούρκο γιατρό ένα σπίτι τριώροφο απέναντι από τις τεχνικές υπηρεσίες της Περιφέρειας. Το είχε επισκευάσει, το είχε περιποιηθεί και μετά τους βομβαρδισμούς... δεν έμεινε λίθος πάνω σε λίθο» διηγείται ο κ. Χρήστος Μποτωνάκης που ήταν 9 χρονών το 1941.

Όπως και οι περισσότερες οικογένειες όταν ξεκίνησαν οι βομβαρδισμοί έτσι και η οικογένεια Μποτωνάκη έφυγε για τον «Μπαμπαλή» στον Αποκόρωνα και έπειτα στο Βουλγάρω Κισάμου, το χωριό καταγωγής της μητέρας του.

«Όταν σταμάτησαν οι μάχες, γυρίσαμε κάποια στιγμή πίσω. Από το τριώροφο σπίτι μας, με 18 δωμάτια, δεν είχε μείνει τίποτα! Μια γωνιά είχε γλυτώσει με το τζάκι και από κάτω ένας τενεκές με ζάχαρη, από όλο το σπίτι! Η μάνα μου έκλαψε πολύ βλέποντάς το! Δεν μπορούσαμε να μείνουμε στη Σπλάντζια και γυρίσαμε πάλι στα χωριά μας. Αλλά κατά διαστήματα επειδή υπήρχαν συνέχεια επεισόδια στα χωριά και οι Γερμανοί μας εκτόπιζαν, αναγκαζόμασταν και γυρίζαμε στα Χανιά και μέναμε σε ένα ξάδελφο του πα-

τέρα μου απέναντι από το 1ο Γυμνάσιο. Μόλις ηρεμούσαν τα πράγματα επιστρέψαμε στο χωριό, γιατί εκεί δεν πεινούσαμε, κάτι τρώγαμε. Στην πόλη δεν υπήρχε τίποτα να φας. Κοντά στο σπίτι του συγγενή μας ήταν η «Κομαντατούρ» και άκουγες όλη ημέρα τις φωνές των ανθρώπων που βασάνιζαν εκεί μέσα. Τις θυμάμαι σαν να ήταν χθες».

Ο κ. Χρήστος επιστρέφει με τη μνήμη του στην εποχή εκείνη. «Ο λόφος Καστέλι ήταν το... Κολωνάκι των Χανίων. Στενότερος ο κεντρικός δρόμος αλλά καταπληκτικά κτήρια. Μετά τον πόλεμο τι είχε απομείνει; Μόνο βουνά από μπάζα! Το οικοπέδο το δικό μας το ξεμπαζώσαμε το 1957!»

«Όλος ο δρόμος είχε γεμίσει μπάζα» θυμάται ο Χρ. Μποτωνάκης.

ΑΡΓΥΡΩ ΧΙΩΤΗ

«Αυτό ήταν το βίος μας»

Παιδί προσφύγων και η Αργυρώ Χιώτη γεννήθηκε το 1928 και το 1941 ήταν 13 ετών. «Οι γονείς μου είχαν ζήσει τον πόλεμο γιατί ήλθαν από τη Μικρά Ασία και όταν ξεκίνησαν να πέφτουν οι βόμβες ήξεραν από τον ήχο των σειρήνων αν ξεκινάει ή τελειώνει ο βομβαρδισμός. Κάποια στιγμή, οι γονείς μου όπως και άλλοι αποφασίσαμε να φύγουμε από την πόλη και πήγαμε στη Μαλάξα για μεγαλύτερη ασφάλεια γιατί τα αεροπλάνα έρχονταν κάθε μέρα. Βλέπαμε τα αεροπλάνα να ρίχνουν τις βόμβες στη Σούδα και στα Χανιά, είδαμε και τους αλεξιπτωτιστές όταν έπεσαν» σημειώνει η κ Αργυρώ.

Στη Μαλάξα έμειναν 5 ημέρες, κοιμόντουσαν στα χωράφια. Επειτα όταν κόπασαν οι μάχες, γύρισαν πίσω στην πόλη. Μαζί με τη κ Αργυρώ περπατάμε από το σπίτι της σήμερα στην οδό Δασκαλογιάννη προς την Καψοκαλυβών, ένα στενό δρομάκι στη Σπλάντζια πάλι. Μας δείχνει ένα παλιό διώροφο σπίτι. «Αυτό ήταν το σπίτι μας τότε! Τρέμαμε όταν γυρίζαμε γιατί βλέπαμε ότι τα πάντα είχαν καταστραφεί. Το σπίτι αυτό το είχαν αγοράσει οι γονείς μου με πολλές στερήσεις και ήταν σίγουρο πως θα το βρουν καμμένο! Τελικά όλα γύρω είχαν καταστραφεί το σπίτι μας είχε απομείνει! Ήταν από τα λίγα που γλύτωσαν. Καταλαβαίνετε τη χαρά μας» καταλήγει την αφήγηση της.

«Αυτό ήταν το σπίτι μας... το μοναδικό που γλύτωσε» λέει η κ Αργυρώ Χιώτη.

παιδότοπος

ΒΑΓΓΕΛΗΣ
Θ. ΚΑΚΑΤΣΑΚΗΣ
kakatsakis@sch.gr

Στ2 ΤΑΞΗ 5ου ΔΗΜ. ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΧΑΝΙΩΝ

Μεθύστε με τ' αθάνατο κρασί του Εικοσιένα!

ΑΥΤΟ ΤΟ ΛΟΓΟ

«Αυτό κρατάει ανάλαφρα μεσ' την ανεμοζάλη
το από του κόσμου τη βοή πρεσβυτικό κεφάλι,
αυτό το λόγο θα σας πω, δεν έχω άλλο κανένα:
Μεθύστε με τ' αθάνατο κρασί του Εικοσιένα!»

Ματέο Σπυρκόσκι,
Πλάτωνας Ζαφειράκης.

Κωστής Παλαμάς

Καλοί μου φίλοι, καλό Σαββατοκύριακο!
Στην κεντρική θέση του σημερινού Παιδότοπου, το γνωστό τετράστιχο ποίημα του Κωστή Παλαμά για την 28η Οκτωβρίου 1940 που τελειώνει με τον στίχο: "Μεθύστε με τ' αθάνατο κρασί του Εικοσιένα". Γύρω απ' αυτό τέσσερα ακόμα ποιήματα σπουδαιών ποιητών μας (του Αγγελου Σικελιανού, του Σπ. Παναγιωτόπουλου, του Τίμου Μωραϊτίνη, του Σωτήρη Σκίπη) για την ημέρα εκείνη και τις ημέρες που ακολούθησαν, διανθισμένα με ζωγραφιές παιδιών, της Στ2 τάξης του 5ου Δημ. Σχ. Χανίων. Παραμονή της Εθνικής μας Επετείου σήμερα και...

όταν οι ποιητές μας εμπνέονται από το Επος του Σαράντα... Μα και όταν τα σημερινά Ελληνόπουλα εμπνέονται απ' τα ποιήματα των ποιητών μας για το Επος του Σαράντα...

Εκ βαθέων οι ευχαριστίες μου στη δασκάλα της τάξης καλή μου συναδέλφισσα, Τόνια Σκουλά, όπως και στη διευθύντρια του αγαπημένου μου Σχολείου της Νέας Χώρας Δωροθέα Μαζοκοπάκη.

Σας χαιρετώ με αγάπη όλους!
Βαγγέλης Θ. Κακατσάκης
δάσκαλος

Ιωάννα Βασιλείου, Γιώργος Σταυριανουδάκης, Ιάσωνας Αλγηιάς, Παρασκευάς Σκαλίδης.

ΟΜΠΡΟΣ

Ομπρός!
Με ορθή μεσούρανη
της λευτεριάς τη δάδα,
ανοίγεις δρόμο,
Ελλάδα,
στον Ανθρωπον!
Ομπρός!

Ορμάνε πρώτοι
οι Έλληνες,
κι όλοι οι λαοί σιμά σου
-μεγάλο τ' όνομά Σου-
βροντοφωνάν:
«Ομπρός!»

Ομπρός
να γίνουμε ο τρανός
στρατός που θα νικήση
σ' Ανατολή και Δύση
το μαύρο φίδι, ομπρός.

Ομπρός,
κ' η Ελλάδα σκώθηκε
και διασκορπάει
τα σκότπ...
Ανάστα η Ανθρωπότη,
κι ακλούθα την!
Ομπρός!

Αγγ. Σικελιανός

ΞΑΝΑΝΘΙΣΑΝ ΟΙ ΔΑΦΝΕΣ

Της δάφνης Ξανανθίσαν τα κλωνάρια
απάνω στις Ηπείρου τις πλαγιές,
τα νέα για να στολίσουν παλληκάρια,
που απ' όλες της Ελλάδος τις μεριές
τραβούν μ' ορμή, με θάρρος και μ' ελπίδα
για να δοξάσουν τη γλυκιά Πατρίδα.

Ο βάρβαρος εχθρός τώρα ας το μάθη
κι ας φύγει ντροπιασμένος, ταπεινός!
Η δάφνη στην Ελλάδα δεν ξεράθη,
της Λευτεριάς δε σβήστη ο αυγερινός.
Κρατεί η Ελλάδα κλώνο ελιάς, μα ξέρει
να σπέρνη κερανούς με το άλλο χέρι.

Σπ. Παναγιωτόπουλος

Ελένη Μαριδάκη,
Αντωνία Κουφογιαννάκη,
Ελιόνα Γκάτζα.

Η ΝΙΚΗ ΕΙΝΑΙ ΔΙΚΗ ΜΑΣ

Χτυπάει η καμπάνα... Πόλεμος! Βουίζει το χωριό.
Περήφανες υψώνονται σημαίες στον αγέρα.
Σκύβουν λεβέντες και φιλούν το χέρι το δεξιό
της μάνας, του πατέρα.

Το τρέμουλο απ' τη φωνή να κρύψουν οι γονιοί
μάταια πασκίζουν, όταν λεν: «Παιδιά με την ευχή μας».
Κι αυτοί αποχαιρετώντας τους ξεσπούν σε μια ιαχή:
«η Νίκη είναι δική μας!»

Σωτήρης Σκίπης

Μιχάλης Κούρος,
Βίκτωρας Παναγκάσοφ.

ΕΜΠΡΟΣ

Για τη νίκη εμπρός
είν' ο δρόμος λαμπρός.
Νά η Δόξα που ανοίγει στη μάχη
τα χρυσά της φτερά
σαν μian άλλη φορά,
στων Ψαρών την ολόμαυρη ράχη.

Και αν είν' σκοτεινιά
και βαρεία καταχνιά
κι αν η νύχτα δεν έχει φεγγάρι,
λαμπρό φως οδηγεί
στην δαφνόσπαρτη γη,
ο δαυλός του Κανάρη.

Τίμος Μωραϊτίνης

Μαρία Πενταράκη.

Επιμέλεια:
ΣΑΚΗΣ ΚΟΥΒΑΤΣΟΣ
info@herb.gr

Βιότοπος - περιγραφή

Η λατινική ονομασία του βοτάνου είναι *Daucus carota* (Δαύκος το καρότο). Ανήκει στην οικογένεια των Σκιαδοφόρων.

Στον τόπο μας το συναντούμε με την ονομασία Σταφυλίνος, Καρότο, Δαφκί, Χαβούτσι (Σποράδες), Μπαστινάκλα (Κρήτη), Παστινάκλα (Αμοργό), Σταφυλίνικας (Κρήτη), Σταφυλιόνι (Κεφαλονιά), Σταφυλινικός (Σίφνο), Άγριο δαυκί, Γρεμπελίνα (Λακωνία).

Καρότο

Είναι φυτό διετές και πολύ ποικιλόμορφο με κονδυλώδη ρίζα (καρότο). Δεν υπάρχει άλλο φυτό που μπορεί τόσο εύκολα να αλλάζει σχήμα και χρώμα.

Βλαστός μέχρι 1 μέτρο, εύρωστος, τριχωτός. Φύλλα τρις-πρεσοσιδή. Σκιαδίο από πολλά λευκά άνθη με άνισα πέταλα. Συχνά το μεσαίο άνθος του σκιαδίου έχει χρώμα βαθύ πορφυρό. Κατώτερα βράκτια πτεροσιδή μεγάλα, ανώτερα απλά ή τρι-σιδή. Καρπός ελλειπτικός ή ωοειδής. Οι σπόροι παραμένουν πολύ καιρό μέσα στο ώριμο σκιαδίο που αναδιπλώνεται κατά την ωρίμανση. Είναι φυτό ερμαφρόδιτο και επικονιάζεται από μύγες και σκαθάρια.

Είναι πολύ κοινό παντού. Στις άκρες των δρόμων, στα λιβάδια.

Η ρίζα του είναι σαρκώδης με κωνικό μακρύ σχήμα και χρώμα πορτοκαλί, κίτρινο ή λευκό ανάλογα με την ποικιλία.

Οι διάφορες ποικιλίες καρότου διακρίνονται από διαφορές στο σχήμα, το χρώμα και το μήκος της ρίζας. Στην Ελλάδα η βασική ποικιλία είναι αυτή της «Αιγίνης», με κωνική ρίζα μεγάλου μεγέθους και πορτοκαλί χρώμα.

Ιστορικά στοιχεία

Το καρότο έχει ηλικία μεγαλύτερη των 5.000 ετών και μάλιστα οι πρώτες ποικιλίες του εντοπίστηκαν στο Αφγανιστάν.

Οι αρχαίοι Έλληνες συνήθιζαν να αποκαλούν το καρότο «Φίλτρον» λόγω των θαυματουργών θεραπευτικών ιδιοτήτων του. Ο κωμικός ποιητής Επίχαρμος το αναφέρει ως «Σίσαρον». Ο Ιπποκράτης το αποκαλούσε «Σταφυλίνον» και ο Διοσκουρίδης «Ελαφοβοσκή».

Εικόνες σε αιγυπτιακούς τάφους, του 2000 π.Χ., δείχνουν μεγάλα βυσινί φυτά, για τα οποία ειδικοί αιγυπτιακοί πιστεύουν ότι είναι τα πρώτα καρότα που ζωγράφησε ο άνθρωπος. Έχουν βρεθεί, επίσης, και πάπυροι που περιέχουν ιατρικές πληροφορίες στους οποίους αναφέρεται η ευρεία φαρμακευτική χρήση του καρότου. Φύλλα καρότου έχουν ανακαλυφθεί και σε κρύπτες των Φαραώ.

Κατά το πέρασμα των αιώνων, Άραβες έμποροι μετέφεραν το είδος αυτό του βυσινί καρότου από την Ασία και την Αφρική. Όλα αυτά τα χρόνια το θαυματουργό λαχανικό εμφανίστηκε σε πάρα πολλά χρώματα, όπως άσπρο, απαλό κίτρινο, κόκκινο, πράσινο, μοβ και βυσινί. Ποτέ, όμως, πορτοκαλί, όπως είναι αυτά που κύρια καλλιεργούνται σήμερα στην Ευρώπη. Στην Ευρώπη το καρότο άρχισε να καλλιεργείται τον 13ο αιώνα και είχε χρώμα μοβ. Τον 17ο αιώνα οι Ολλανδοί προσπάθησαν να φτιάξουν καρότο με το εθνικό τους χρώμα, το πορτοκαλί και τα κατάφεραν πειραματιζόμενοι με την κόκκινη ποικιλία του καρότου.

Στη λαϊκή ιατρική το χρησιμοποιούσαν ως ελμινθοκτόνο. Το συνιστούσαν σε έκζεμα, λεικνωδεις παθήσεις, έρπη, καρκινωματώδη έλκη και χοιράδες. Οι χωρικοί το χρησιμοποιούσαν και για να θεραπεύουν διάφορες ασθένειες των αλόγων.

Περίφημο ήταν το λαϊκό φάρμακο από αφέψημα καρότου ενάντια στον ίκτερο. Επίσης χρησιμοποιήθηκε κατά της αφωνίας, το διαρκούς βήχα, της φυματίωσης, του άσθματος κ.λπ.

Στην Κέρκυρα οι χωρικοί το χρησιμοποιούσαν κατά των πληγών και των εγκαυμάτων α και β βαθμού. Στην Κρήτη οι χωρικοί έβραζαν τον αποξηραμένο σπόρο και το έπιναν για τις παθήσεις των νεφρών. Τον χυμό της ρίζας τον χρησιμοποιούσαν ενάντια στις ραγάδες των μαστών στις λεχώνες.

Συστατικά - χαρακτήρας

Οι δραστικές ουσίες του φυτού είναι βιταμίνες C, B1, B2 και κυρίως προβιταμίνη A (καροτίνη), σάκχαρα (γλυκόζη και σακχαρόζη) και ηκτινίνη. Περιέχει ακόμη άμυλο, μαννίνη, παχέα και αιθέρια έλαια, ασπαράγιν, φωσφορικά άλατα καλίου και ασβεστίου. Η ρίζα με απόσταση δίνει ρακί.

Ανθιση - χρησιμοποιούμενα μέρη - συλλογή

Ανθίζει από τον Ιούνιο έως τον Αύγουστο. Για θε-

ραπευτικούς σκοπούς χρησιμοποιούνται τα αέρια μέρη και η ρίζα του φυτού.

Τα φύλλα συλλέγονται κατά την περίοδο της ανθοφορίας. Τους σπόρους τους μαζεύουμε από τον Αύγουστο μέχρι τον Σεπτέμβριο.

Θεραπευτικές ιδιότητες και ενδείξεις

Δρα ως διουρητικό, διουρητικό, διεγερτικό, ανθελμινθικό, εμμηναγωγό, γαλακταγωγό και άφουσο.

Τα καρότα με την βιταμίνη A που περιέχουν, ευεργετούν την όραση και καταπολεμούν την ακμή. Αυξάνουν την αντίσταση του οργανισμού σε μικρόβια και μολύνσεις και θεωρούνται άριστο φάρμακο για την πρόληψη κρυολογήματος και ιώσεων.

Η βιταμίνη A και B που περιέχει το καρότο του αποδίδουν αντικαρκινικές ιδιότητες και μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την πρόληψη κακοηθειών του οισοφάγου, πνεύμονα, λάρυγγα και τραχήλου της μήτρας.

Το κλώριο που περιέχει δραστηριοποιεί το συκώτι και αποβάλλει τις τοξίνες του οργανισμού. Βοηθά στη διατήρηση οστών και αρθρώσεων και κατά συνέπεια δρα προληπτικά ενάντια στις αρθρίτιδες.

Το θείο που περιέχει προωθεί μια αντισηπτική δράση στο πεπτικό σύστημα και την κυκλοφορία του αίματος, ενώ ταυτόχρονα αποτελεί κύριο συστατικό της ινσουλίνης, η οποία βοηθά στη μετατροπή των υδατανθράκων σε ενέργεια.

Τα μέταλλα ασβεστίου, φωσφόρου και μαγνησίου που περιέχει το καρότο βοηθούν να έχουμε ισχυρά οστά και υγιές νευρικό σύστημα.

Το ασβέστιο είναι ουσιαστικό για τους μυς της καρδιάς και τη ρύθμιση του κτύπου της καρδιάς. Ο φώσφορος συμβάλλει για την απόκτηση υγιούς δέρματος, μαλλιών και νεύρων. Η ζωτικής σημασίας περιεκτικότητα σε μαγνήσιο των φρέσκων καρότων είναι η ευεργετικότερη για τη διανοητική ανάπτυξη, την πέψη των λιπών και το μεταβολισμό κάποιων θρεπτικών ουσιών όπως: ασβέστιο, φώσφορος, νάτριο, κάλιο, σύμπλεγμα βιταμινών B, C και E, ενώ το μαγνήσιο είναι ουσιαστικό για την παραγωγή ενέργειας από τους υδατάνθρακες, το οποίο όμως καταστρέφεται από την κατανάλωση οινοπνεύματος.

Τέλος, τα καρότα είναι μια καλή φυτική πηγή βιταμίνης E, που θεωρείται η βιταμίνη των μυών. Τα τρόφιμα που περιέχουν βιταμίνη E αυξάνουν την αποδοτικότητα ολόκληρου του μυϊκού συστήματος με την προώθηση της αποδοτικής χρήσης του οξυγόνου. Η βιταμίνη E βοηθά επίσης, να προωθηθεί το αίμα, από τη διαστολή των αιμοφόρων αγγείων, σε όλα τα μέρη του σώματος.

Υπάρχουν πολλές έγκυρες επιστημονικές έρευνες που έχουν αποδείξει ότι το καρότο, ωμό ή βρασμένο, λόγω της μεγάλης του περιεκτικότητας σε καροτένια και φυτικές ίνες, έχει την ιδιότητα να δεσμεύει και να συμπαρασύρει μέσω του εντέρου τη

χοληστερίνη που περιέχεται στις τροφές, εμποδίζοντας έτσι την απορρόφησή της από τον οργανισμό. Σε μια έρευνα, μάλιστα, που έγινε στη Σκωτία, βρέθηκε ότι οι άνθρωποι που καταλάβαιναν 200 γραμμάρια καρότο επί τρεις εβδομάδες έβρισκαν τη χοληστερίνη τους κατά 11%.

Το πτητικό έλαιο που υπάρχει στο καρότο είναι ενεργό αντισηπτικό του ουροποιητικού συστήματος. Για τον λόγο αυτό η χρήση του στη θεραπεία καταστάσεων, όπως η κυστίτιδα και η προστατίτιδα ωφελεί. Για μεγάλο χρονικό διάστημα το καρότο θεωρούσαν ειδικό ίαμα για την θεραπεία των λίθων των νεφρών. Για την καθαριστική και διουρητική του δράση το χρησιμοποιούμε σε συνδυασμό με άλλα βότανα για την θεραπεία της ουρικής αρθρίτιδας και των ρευματισμών.

Οι σπόροι μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την αντιμετώπιση των αερίων και σαν καταπραυντικό για την ανακούφιση του τυμπανισμού και του κολικού.

Αυξάνουν την έκκριση του γάλακτος στις θηλάζουσες, τόσο άμεσα με αύξηση της εκκριτικής ικανότητας των αδένων των μαστών αλλά και εμμέσως λόγω της τονωτικής τους δράσης.

Ο πολτός του καρότου καταπραύνει τη φαγούρα και βοηθά την επούλωση πληγών, ελκών και εγκαυμάτων.

Συνδυάζεται καλά με την Αχιλλέα και τον Αρκετοστάφυλλο για λοιμώξεις του ουροποιητικού. Συνδυάζεται επίσης καλά με την Υδραγεία, το Ευπατόριο το πορφυρό ή την Παριετάρια για τους λίθους των νεφρών.

Παρασκευή και δοσολογία

Παρασκευάζεται ως έγχυμα για υδρωπικία και χρόνιες παθήσεις νεφρών και ουροδόχου κύστης. Ρίχνουμε σε ένα φλιτζάνι βραστό νερό σε 1 κουταλιά του τσαγιού ξηρό βότανο και το αφήνουμε σκεπασμένο για 10-15 λεπτά. Σουρώνουμε και πίνουμε τρεις φορές την ημέρα. Αν θέλουμε να παρασκευάσουμε έγχυμα από τους σπόρους, χρησιμοποιούμε μισό έως ένα κουταλάκι σπόρους για ένα φλιτζάνι νερό.

Οι σπόροι παρασκευάζονται ως αφέψημα για πέτρες στα νεφρά και φουσκώματα. Βράζουμε για 1 λεπτό σε 1 φλιτζάνι νερό από 1/3 μέχρι 1 κουταλάκι του τσαγιού θρυμματισμένους σπόρους, σουρώνουμε και πίνουμε 3 φορές την ημέρα πριν το φαγητό.

Προφυλάξεις

Δεν πρέπει να καταναλώνουμε υπερβολικές ποσότητες. Η χρήση του καρότου και όχι η κατάχρηση είναι ωφέλιμη. Αυτός άλλωστε ο κανόνας ισχύει για όλες τις τροφές και τα βότανα. Δεν συνιστάται σε όσους υποφέρουν από ζαχαροδιαβήτη. Οι σπόροι του έχουν αμβλυτική δράση και δεν πρέπει να καταναλώνονται από εγκύους. Τα καρότα προκαλούν μερικές φορές αλλεργικές αντιδράσεις σε μερικούς ανθρώπους. Η επαφή του δέρματος με το χυμό λέγεται ότι προκαλεί φωτοευαισθησία και η δερματίτιδα σε μερικούς ανθρώπους.

“Φως” στα αρχαία μυστικά της μπίρας

Την ευκαιρία να γνωρίσουν τα πανάρχαια μυστικά της μπίρας αλλά και της παρασκευής ψωμιού είχαν όσοι παραβρέθηκαν στην εκδήλωση με θέμα «Αήρ έμπλεος ύλης μαγικής: Άγριες μαγιές και φυλακισμένοι μύκητες» που πραγματοποιήθηκε πρόσφατα στο Αρχαιολογικό Μουσείο Χανίων με ομιλήτρια την πειραματική αρχαιολόγο και ερευνήτρια της γαστρονομίας **Μαριάννα Καβρουλάκη**.

Στιγμιότυπο από την εκδήλωση που φιλοξενήθηκε στην αυλή του Αρχαιολογικού Μουσείου Χανίων.

ατά τη διάρκεια της εκδήλωσης, που ήταν ενταγμένη στο πλαίσιο των δράσεων “Πνοές των Ανέμων” που διοργανώνει το Υπουργείο Πολιτισμού, η κα Καβρουλάκη αναφέρθηκε στους άγριους μύκητες που αξιοποιούσαν αρχαίοι πολιτισμοί στη Μεσοποταμία, την Αίγυπτο αλλά και την Ελλάδα και την Κρήτη προκειμένου να παρασκευάσουν μπίρα και ψωμί. Μύκητες που όπως εξήγησε βρίσκονται στον αέρα: «Μπίρα και ψωμί παρασκευάζονταν στις εύφορες κοιλάδες του Ευφράτη αλλά και στην Αίγυπτο. Βέβαια οι μπίρες που παρασκευάζονταν τότε δεν έχουν πολύ σχέση με τις σημερινές, ενώ κάποιες από αυτές ήταν ηχοποιοί», επεσήμανε η κα Καβρουλάκη και πρόσθεσε ότι πιθανόν η οι πρώτες παρασκευές μπίρας να προέκυψαν όταν τυχαία ζυμώθηκαν κάποιοι μύκητες.

Στην αρχαιότητα αξιοποιούνταν σιτηρά που είχαν βλαστήσει. Κατόπιν ξεραιναν τα δημητριακά, τα αλευροποιούσαν και έψηναν τα ψωμιά σε πολύ χαμηλές θερμοκρασίες για να μην πεθάνουν τα ένζυμα. Στη συνέχεια τα έβαζαν σε πιθάκια ή ξύλινους κάδους για να γίνει η ζύμωση. Ειδικότερα για την Αίγυπτο η κα Καβρουλάκη ανέφερε ότι χρησιμοποιούσαν το κριθάρι ή δίκκοκο σιτάρι, ενώ οι Σουμέριοι κυρίως το σιτάρι.

Το “μυστικό” ωστόσο αυτών των παρασκευών είναι ότι χρησιμοποιούνταν άγρια μαγιά που βρίσκεται στον αέρα. «Η μαγιά αυτή υπάρχει στον αέρα, στην επιφάνεια φρούτων και σταφυλιών. Γι’

Η πειραματική αρχαιολόγος και ερευνήτρια της γαστρονομίας Μαριάννα Καβρουλάκη.

Μπίρα και ψωμί που παρασκευάστηκαν με άγριους μύκητες, όπως γίνονταν στην αρχαιότητα, είχαν την ευκαιρία να δοκιμάσουν όσοι παραβρέθηκαν στην εκδήλωση.

αυτό τον λόγο μάλιστα χρησιμοποιούσαν αποξηραμένα φρούτα, ή μούστο - σε μια άλλη εκδοχή- όπου υπήρχε “φυλακισμένη” η μαγιά και αξιοποιούνταν για τη ζύμωση» εξήγησε η κα Καβρουλάκη.

Αν και διέθεταν περιορισμένα μέσα είναι αξιοσημείωτο ότι οι Αιγύπτιοι είχαν καταφέρει με το πέρασμα του χρόνου να βελτιώσουν κάποιους ζυμομύκητες που χρησιμοποιούνταν για την παρασκευή μπίρας.

Σε ό,τι αφορά την Ελλάδα η κα Καβρουλάκη υπογράμμισε ότι για ορισμένους σύγχρονους μελετητές φαίνεται να μην ευσταθεί η άποψη ότι οι Έλληνες θεωρούσαν τη μπίρα σαν ένα “βαρβαρικό” ποτό κι ότι οι Έλληνες έπιναν μπίρα. «Παρόλα αυτά» - τόνισε- «οι περιγραφές που έχουμε από τον Ξενοφώντα είναι πολύ ακριβείς και προκύπτει ότι δεν ήταν κάτι δεδομένο στον δικό τους περιβάλλον», ανέφερε η κα Καβρουλάκη. Πάντως όπως προκύπτει και από ευρήματα που υπάρχουν στην περιοχή της σημερινής βόρειας Ελλάδας έπιναν μπίρα, ενώ και στη Μινωική Κρήτη φαίνεται ότι τη γνώριζαν -πιθανόν λόγω των εμπορικών σχέσεων που υπήρχαν με την Αίγυπτο- και τη χρησιμοποιούνταν, μάλλον, για τελετουργικούς λόγους.

Να σημειώσουμε ότι όσοι παραβρέθηκαν στην εκδήλωση είχαν την ευκαιρία να δοκιμάσουν μπίρα και ψωμί που παρασκευάστηκαν με άγριους μύκητες.

ΔΗΜ. ΜΑΡ.

ΣΤΗ ΣΟΥΔΑ

Απόσταση τσικουδιάς

Απόσταση τσικουδιάς διοργανώνουν η Δημοτική Κοινότητα Σούδας, το ΚΑΠΗ, το Δίκτυο Κρητικής Γαστρονομίας (ΜΑΙΧ) και μέλη του Πολιτιστικού Συλλόγου σήμερα Σάββατο στις 5 μ.μ. στον αύλειο χώρο του Κρητικού Παραδοσιακού Σπιτιού Σούδας με σύνθημα: «Να θυμούνται οι παλιοί και να μαθαίνουν οι νέοι».

Την εκδήλωση θα πλαισιώσουν το Δίκτυο Κρητικής Γαστρονομίας του ΜΑΙΧ, προσφέροντας παραδοσιακά εδέσματα, καθώς και ο Χορευτικός Σύλλογος “ΑΡΟΔΑΜΟΣ”.

ΣΤΟΝ ΣΚΙΝΕ

Επετειακή εκδήλωση

Η επετειακή εκδήλωση του Πολιτιστικού Κέντρου Σκινέ “Ιουλιανός Τσιράκης” θα πραγματοποιηθεί αύριο Κυριακή 28 Οκτωβρίου στις 6:30 μ.μ., στον χώρο του Ιδρύματος. Το πρόγραμμα της εκδήλωσης περιλαμβάνει χαιρετισμούς, ομιλία από τον Γυμνασιάρχη, Δρ. Γεώργιο Καρκάνη με θέμα “Το νόημα της Αριστείας στην Παιδεία”, συμβολική βράβευση αριστούχων μαθητών και εγκαινία έκθεσης από την κ. Άννα Συνοράκη. Την εκδήλωση θα συντονίζει ο Πρόεδρος του Ιδρύματος. Θα ακολουθήσει παραδοσιακό κέρασμα.

ΣΤΟΝ ΠΡΑΣΕ

Γιορτή καστανού

Γιορτή Καστανού στο χωριό Πρασές Κυδωνίας θα πραγματοποιηθεί εφέτος για εικοστή πρώτη συνεχή χρονιά στην πλατεία του χωριού την Κυριακή 28 Οκτωβρίου μετά την παρέλαση. Οι διοργανωτές υπόσχονται ένα καλό γλέντι όπως κάθε χρόνο με εκπλήξεις και μεγάλο κέφι. Θα σας διασκεδάσει το συγκρότημα του Ανδρέα Μανωλαράκη.

Διοργάνωση: Εκπολιτιστικός - Εξωραϊστικός Σύλλογος Πρασέ - “Ο Γέρο - Σπηλιός”.

ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΣΤΟ ΛΥΚΕΙΟ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ

“Η Ελληνίδα γυναίκα στους Εθνικούς αγώνες”

Το Λύκειο Ελληνίδων Χανίων οργανώνει εκδήλωση με ομιλήτρια την κα Καίτη Αλέξη με θέμα: “Η Ελληνίδα γυναίκα στους Εθνικούς αγώνες και πως την είδαν οι ποιητές”.

Η εκδήλωση θα πραγματοποιηθεί στην αίθουσα του Λυκείου Ελληνίδων Χανίων την Δευτέρα 29 Οκτωβρίου στις 7 το απόγευμα.

ΣΤΟ ΑΚΡΩΤΗΡΙ

Εκδήλωση μνήμης στις Πλακούρες

Το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών & Μελετών “Ελευθέριος Κ. Βενιζέλος” και ο Πολιτιστικός Σύλλογος Πλακουρών Ακρωτηρίου διοργανώνουν την Τετάρτη 31 Οκτωβρίου στις 6.30 μ.μ. στην οδό Επισκόπου Γερασίμου Στρατηγάκη, πλησίον της κεντρικής πλατείας Πλακουρών, εκδήλωση με αφορμή την επέτειο των 120 χρόνων από την Γενική Συνέλευση Κρητών στις Πλακούρες Ακρωτηρίου.

Η εκδήλωση περιλαμβάνει επιμνημόσυνη δέηση, χαιρετισμούς από τους οργανωτές, αποκαλυπτήρια αναμνηστικής πλάκας και κατάθεση στεφάνων, ενώ για την επέτειο θα μιλήσει η Στέλλα Αλιγιάκη, Φιλολόγος - Ιστορικός.

Ο “Σύνδεσμος Ιστορικών Καφέ Ευρώπης” στην Τεργέστη

Στην Τεργέστη ταξίδεψε ο “Σύνδεσμος Ιστορικών Καφέ Ευρώπης” (EHICA) όπου την Τρίτη 23 Οκτωβρίου 2018 ιδρύθηκε η “Ένωση για την προάσπιση των Ιστορικών Λογοτεχνικών Καφέ” της Ιταλίας.

Ο κ. Βασίλης Σταθάκης, Ιδρυτής και Πρόεδρος του EHICA ήταν επίσημος καλεσμένος και ομιλητής στην εκδήλωση για την δημιουργία της «Ένωσης για την προάσπιση των Ιστορικών Λογοτεχνικών Καφέ» της Ιταλίας, Ένωση που αμέσως αδελφοποιήθηκε με τον EHICA.

Η «Ένωση για την προάσπιση των Ιστορικών Λογοτεχνικών Καφέ» της Ιταλίας, δημιουργήθηκε με στόχο να προφυλάξει θεσμικά και δυναμικά τα Ιστορικά Καφέ της χώρας, αρκετά από τα οποία - ανάμεσά τους και το εμβληματικό Antico Caffè Greco στη Ρώμη- κινδυνεύουν με λουκέτο. Ανάμεσα στους ομιλητές που «εγκαινίασαν» την σημαντική αυτή πρωτοβουλία, ήταν μέλη από το Υπουργείο Πολιτισμού της Ρώμης, ο Δήμαρχος της Τεργέστης, πανεπιστημιακοί, ιδιοκτήτες Ιστορικών Καφέ και πολλοί δημοσιογράφοι.

Η χαρακτηριστική «οικογενειακή» φωτογραφία, αμέσως μετά την εκδήλωση για την ίδρυση της “Ένωσης για την προάσπιση των Ιστορικών Λογοτεχνικών Καφέ” Ιταλίας και την αδελφοποίησή της με τον EHICA.

ΣΤΟΝ ΝΟΜΟ ΧΑΝΙΩΝ

Αρχαιο-πόλεις του Νότου και το "Κοινό των Ορειών"

4ο μέρος,
(τελευταίο)ΕΜΜ. ΑΝΤ.
ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ*

Με αφορμή τη γενική παραδοχή στην ημερίδα της ΙΛΑΕΚ με θέμα: "Λισός και άλλες πόλεις της ευρύτερης περιοχής", 8 Ιουλίου 2018 στη Σούγια, για τον αρχαιολογικό πλούτο των αρχαίων πόλεων του νομού μας, αλλά και την επισήμανση του διαπρεπή καθηγητή αρχαιολογίας Δ. Πλάτων, ότι «Υπάρχει μεγάλο πεδίο έρευνας για όλες τις αρχαίες πόλεις της Νότιας Κρήτης», και ειδικότερα για την πόλη που ανέσκαψεν ο πατέρας του αείμνηστος Νικ. Πλάτων (1959 - 1960), τη Λισό. Θεωρήσαμε σημαντικό να γνωρίσουμε τις πόλεις αυτές και να παρουσιάσουμε την καθεμιά ξεχωριστά.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- "Travels in Creta", London 1837, R. Pashley.
- Αρχαίοι τόποι και μνημεία Νομός Χανίων, ΚΕ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων.
- "Ο Νομός Χανίων μέσα από τα μνημεία του", Μαρία Ανδρεαδάκη - Βλαζάκη.
- "Τα Μουσεία της Κρήτης", Αριστείδης Μιχαλόπουλος, Εκδόσεις "Ερευνητές".
- Αντώνης Θωμά Βασιλάκης, "Οι 147 πόλεις της Αρχαίας Κρήτης", Ηράκλειο 2000, Εκδόσεις Κάιρατος.

Σημ.: Οι φωτογραφίες του αφιερώματος είναι ευγενική παραχώρηση της Εφορείας Αρχαιοτήτων Χανίων, την οποία ευχαριστούμε.

Πεδικίς

Αρχαία πόλη του σημερινού δυτικού Σελίνου, πιθανώς στην περιοχή Καστράκι, πάνω από το χωριό Κοντοκυνήγι. Ετυμολογείται η ονομασία της πόλης από το πέλεκυς (τσεκούρι). Σήμερα διατηρείται με την ονομασία Πελεκάνιον ή Πελεκάνις.

Κάντανος

Κατά πολλούς μελετητές η Κάντανο συμμετείχε στο "Κοινό των Ορειών" και κατά άλλους όχι. Το σίγουρο είναι ότι άκμασε μετά την παρακμή της πόλης της Ελύρου. Κτισμένη ανάμεσα στα χωριά Σπανιάκος, Κάδροσ και Βληθιά, είχε την ακρόπολή της πάνω στο ομώνυμο κωνοειδή λόφο, κατά τον Pashley. Κάντανος σημαίνει πόλη της νίκης. Κατοικήθηκε από τη νεολιθική εποχή, αρχικά από προελληνικά φύλα και στη συνέχεια από Αχαιούς και Δωριείς. Τα οχυρωματικά έργα της περιοχής υποδηλώνουν ότι έπρεπε να προστατευθεί κατά καιρούς από επιδρομές των εχθρών της. Από τον αρχαιολόγο Θεοφάνειδη ανασκάφηκε, κατά τη διάρκεια του μεσοπολέμου, μεγάλο οικοδόμημα με πλευρά 30 μ. ρωμαϊκών χρόνων με 900 τ.μ. δάπεδο στρωμένο με μωσαϊκά γραμμικών σχημάτων. Βρέθηκε στο οικοδόμημα αυτό και βάση αγάλματος, αφιερωμένο στον αυτοκράτορα Σεπτίμιο Σεβήρο (193-211 μ.Χ.). Πιθανόν να χρησιμοποιείτο ως Πραιτώριο και κατά τους βυζαντινούς χρόνους να μετατράπηκε σε βασιλική. Τη βυζαντινοκρατία η Κάντανο είχε έδρα Επισκόπου. Το 823 δέχθηκε πλήγμα, όταν οι Σαρακηνοί κυριεύσαν τη Κρήτη.

Βιέννος ή Βιέννα

Κτισμένη στη Ν.Δ. Κρήτη, «Κριού μέτωπον». Υπήρξε επίγειο της μεσόγειας πόλης Πολυρρήνιας. Αναφέρεται η ύπαρξή της και στους Σταδισμούς 335, 336. Μεταξύ της παράκτιας ζώνης και μιας νησίδας προς βορρά, σχηματίζεται ορμίσκος που αποτελεί το λιμάνι της πόλης. Ευρήματα όπως, ριγμένοι κίονες, αγάλματα, σπαρμένα θραύσματα μαρμάρων, πήλινων αγγείων, ως και θεμέλια οικιών, μαρτυρούν ως αδιάψευστοι μάρτυρες την ύπαρξη της αρχαίοπολης. Η αρχαιολογική σκαπάνη σε συνδυασμό με την ενάλιο αρχαιολογική έρευνα έχει πολλά μυστικά να φέρει στο φως της σωριασμένης πόλης, μέσα στο φόντος της απεραντοσύνης του Λιβυκού πελάγους.

Καλαμύδη
(περιοχή Παλαιόχωρας)

Πόλη της Σελίνου, κτισμένη βόρεια του χωριού Τσαλιανά, κοντά στις εκβολές του ποταμού Κακοδικιανού. Η θέα από την πόλη ήταν πανοραμική. Πολλά ανασκαφικά ευρήματα, όπως λαξευτοί τάφοι, πήλινα αγγεία και πελεκητοί λίθοι. Η επιρροή της πόλης έφθανε μέχρι του "Κριού μετώπου" και μαζί με τη Δουλόπολη, σημερινή Σκλαβοπούλα, κρύβουν καλά τα μυστικά τους και αποτελούν σημαντικό πεδίο έρευνας. Οι Βενετοί την ονόμαζαν Castel Selino από οχυρό που έχτισαν το 1279, το οποίο καταστράφηκε από τον Barbarossa το 1539.

Φοίνιξ

Αρχαίοπολη των Σφακιών, επίγειο των πόλεων Ανώπολης και Αράδαινας, κείμενη πλησίον του σημερινού Λουτρού των Σφακιών. Η ονομασία της οφείλεται είτε στην εγκατάσταση Φοινικών εμπόρων στην περιοχή, που είναι και το πιο πιθανό, είτε σε δένδρα φοινίκες που ενδημούν στην περιοχή. Αναφέρεται στους Σταδισμούς της Μεγάλης Θάλασσας, 328: «Από Φοίνικος εις Τάρραν στάδιοι ξ'». Έχουν βρεθεί στην αρχαία πόλη θεμέλια οικημάτων, επιγραφές, τάφοι, κίονες, θραύσματα αγγείων, Εν πάση περιπτώσει ερείπια όλων των εποχών. Αναφέρεται και στις Πραξεις των Αποστόλων. Το πλοίο που μετεφερετον Απόστολο Παύλο στη Ρώμη, σταμάτησε εκεί, για να διαχειμάσει «Εις Φοίνικα παραχείμασαι, λιμένα της Κρήτης». Ιδιαίτερα ορατή από την περιοχή του Φοίνικα είναι η νήσος Γαύδος (Καύδο), η αποκαλούμενη Ωγυγία του Ομηρικού κόσμου, το άντρο της Καλυψούς.

Ανώπολις

Αρχαία πόλη κτισμένη στη σημερινή Ανώπολη των Σφακιών. Είχε επίγειο την Φοινικούσα, στη θέση του σημερινού Λουτρού των Σφακιών που έφερε και την ονομασία Κατώπολις ή Φοινίκας. Η Ανώπολις διακρίνεται από την Αρχαία Αραδήν, πράγμα που διαφαίνεται από τη Συνθήκη που υπέγραψαν και οι δύο πόλεις ως ξεχωριστές με τον βασιλιά Ευμένη Β' της Περγάμου, στα Ελληνιστικά χρόνια, το 183 π.Χ. Στην Ανώπολη βρέθηκαν λείψανα περιτείχισματος στη θέση Ρίζα και επιτύμβιες επιγραφές και δεξαμενές που διασώζονται τα ερείπιά τους. Ο Pashley αποκάλυψε όστρακα Ελληνιστικής περιόδου, αλλά η πόλη άκμασε και κατά τους Ρωμαϊκούς και Βυζαντινούς χρόνους. Την περίοδο της ενετοκρατίας υπήρξε κέντρο επαναστάσεων της Δυτικής Κρήτης και επί τουρκοκρατίας οι κάτοικοί της ασχολήθηκαν με την κτηνοτροφία και τη ναυτιλία. Χαρακτηριστική ιστορική της στιγμή το 1770, όταν εξεργάγη το προεπαναστατικό κίνημα του Δασκαλογιάννη.

Αραδήν

Στο σημερινό χωριό Αράδαινα της επαρχίας Σφακιών και συγκεκριμένα στη δυτική πλευρά του ομώνυμου φαραγγιού που ξεχωρίζει τα δύο οροπέδια, το οροπέδιο της Αράδαινας και το οροπέδιο της Ανώπολης, συναντάται η αρχαιοπολις Αραδήν. Το όνομα της πόλης έχει φοινικική προέλευση, Araud που σημαίνει καταφύγιο, και πόλη με το ίδιο όνομα συναντάται στην αρχαία Φοινίκη. Σώζονται τείχη της πόλης σήμερα και επιτύμβιες επιγραφές. Σύναψε, όπως προαναφέρθηκε, Συνθήκη με το Βασιλιά Ευμένη Β' της Περγάμου. Η οικονομία της στηριζόταν κυρίως στην κτηνοτροφία και στο δασικό πλούτο της περιοχής. Είχε κόψει αυτόνομη το δικό της νόμισμα. Ευημερούσε μέχρι και την περίοδο της τουρκοκρατίας και καταστράφηκε ολοσχερώς με την Επανάσταση του Δασκαλογιάννη.

Αρχαιοπόλεις
του Νότου του
Νομού
Χανίων.

Οι ιατρικές πρακτικές συνοδεύουν τον άνθρωπο από τη στιγμή που έκανε τα πρώτα του βήματα στη γη. Ο δρόμος που ακολούθησε η ιατρική στο πέρασμα του χρόνου, είναι γεμάτος από εκπληκτικές ιστορίες αυτοσχεδιασμού, άγνοιας, απάτης, πάθους ή και λάθους.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΤΕΦΑΝΟΓΙΑΝΝΗΣ
M.Sc.

Ιστορία της Ιατρικής: Ένα απίθανο ταξίδι στον χρόνο

μέρος 1020

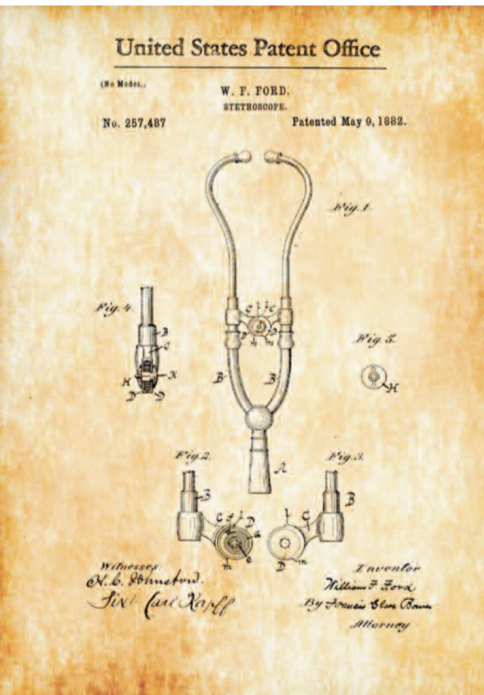
«Η εγχείρηση στην πλάτη», έργο του Ολλανδού ζωγράφου Adriaen Brouwer (1636).

Το 1889, με την άδεια της κυβέρνησης τη Χιλής, 11 μέλη της φυλής ιθαγενών Selknam (μαζί και ένα 8χρονο παιδί) πουλήθηκαν και στάλθηκαν στην Ευρώπη, όπου παρουσιάζονταν σε λαϊκές παραστάσεις. Η φυλή τους υπέστη γενοκτονία το 19ο αιώνα από Ευρωπαίους κατακτητές...

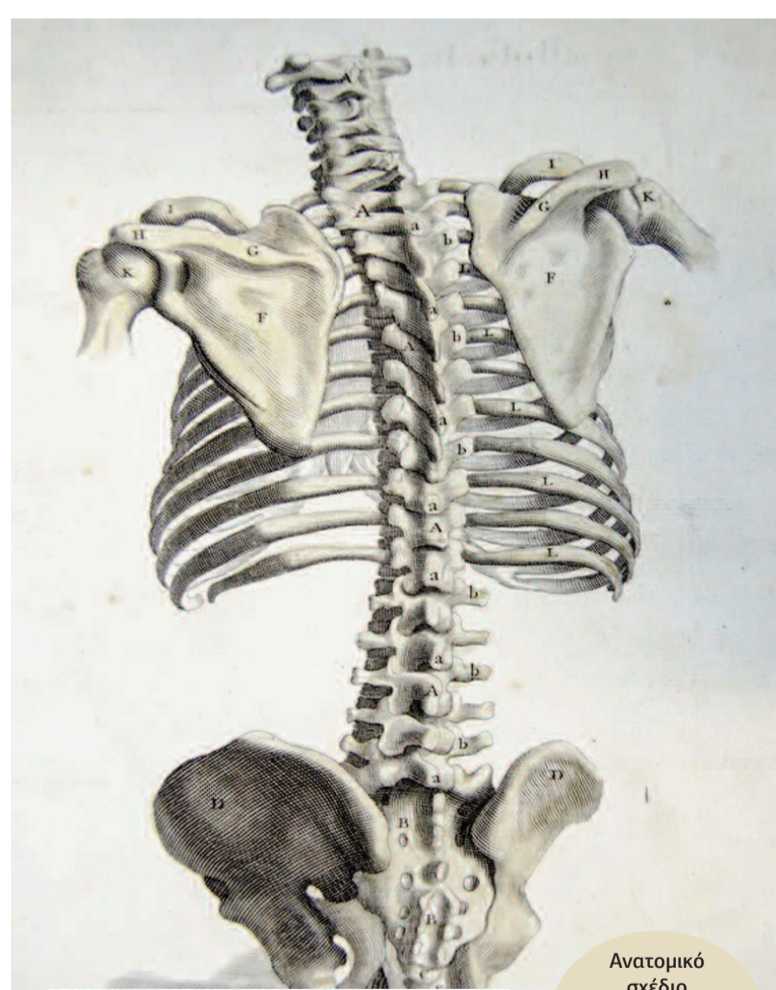
Η διαδικασία της καρδιοπνευμονικής αναζωογόνησης, όπως απεικονίζεται στον άτλαντα του Frank Netter (1989).

Η κατοχύρωση της πατέντας του στηθοσκοπίου το 1882, στην αρμόδια υπηρεσία της Νέας Υόρκης.

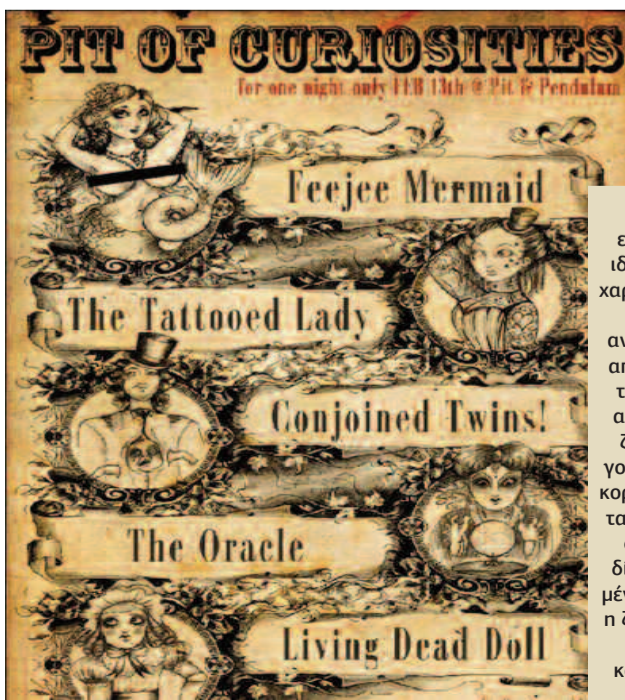
Ακρωτηριασμένος άνδρας με τεχνητό πόδι, στην Αγγλία του 1900.

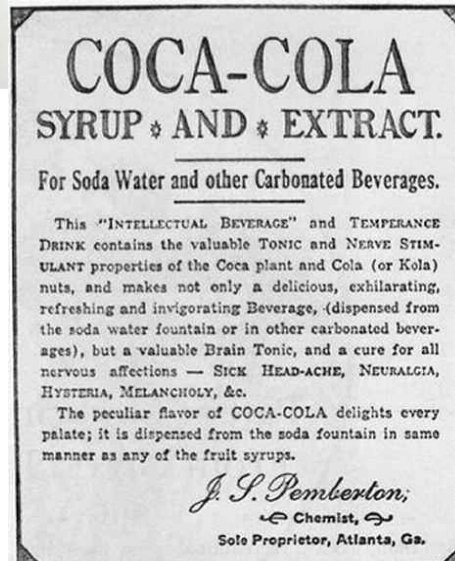
Ανατομικό σχέδιο του ανθρώπινου κορμού, Λονδίνο 1723.

Στρατιωτικό ασθενοφόρο της περιόδου του 1ου Παγκοσμίου Πολέμου, 1914-18.

Αφίσα επίδειξης ιδιαίτερων χαρακτηριστικών ανθρώπων, από τσίρκο του 19ου αιώνα: «Η ζωντανή γοργόνα, το κορίτσι με τα τατουάζ, τα σιαμαία δίδυμα, το μέντιουμ και η ζωντανή νεκρή κούκλα»...

« Διαφήμιση του 1910, από την Ατλάντα των ΗΠΑ: «Coca Cola - σιρόπι και εκχύλισμα, με τις τονωτικές και διεγερτικές ιδιότητες του φυτού κόκα, ποτό που θεραπεύει πονοκέφαλο, νευραλγία, υστερία, μελαγχολία κ.α.»... »

Αφορμή

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

yannis.kalo@gmail.com · no14me.blogspot.gr/

Οι Επόπτες

» Μιχάλης Μιχαηλίδης (εκδόσεις Νεφέλη)

1995. Το φιλόδοξο έργο της ζεύξης της Δανίας με τη Σουηδία, ο σύνδεσμος Ερεσούντ, αρχίζει να υλοποιείται μετά από χρόνια διεργασιών και αναβολών, έργο μεγαλεπήβολο, τόσο από τεχνικής πλευράς, αφού περιλαμβάνει μία υποθαλάσσια σήραγγα, ένα τεχνητό νησί και μία καλωδιωτή γέφυρα, και όλα αυτά με τις μέγιστες προδιαγραφές ασφαλείας και προστασίας του περιβάλλοντος, όσο και από κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής πλευράς, καθώς κάτοικοι και πιστωτές πρέπει να πειστούν για τη χρησιμότητα και τη βιωσιμότητα του έργου, αλλά και τις προοπτικές ανάπτυξης για την ευρύτερη περιοχή. Παράλληλα με τις εργασίες λαμβάνουν χώρα μία σειρά από παράλληλες δράσεις όπως συνέδρια, ημερίδες και καταχωρίσεις στα μέσα μαζικής επικοινωνίας, με σκοπό να καμφθούν οι αντιδράσεις και να δημιουργηθεί ένα κλίμα αισιοδοξίας για τα οφέλη του έργου. Κεντρικοί ήρωες του μυθιστορήματος είναι οι δύο εντεταλμένοι επόπτες, ο καλοπροαίρετος Δανός Νταν Κριστόφτε και ο κυνικός Σουηδός Σβεν Αλεξάντερσον.

Το μυθιστόρημα διαθέτει ημερολογιακή δομή, ακολουθώντας την πορεία κατασκευής του έργου, με εναλλασσόμενες γωνίες παρατήρησης. Η κατασκευή κινείται σε τρία επίπεδα: η κοινή εικόνα της μικροκοινωνίας, την οποία αποτελούν οι άμεσα εμπλεκόμενοι στο έργο, η ευρύτερη, η οποία περιλαμβάνει την κοινή γνώμη και τις πολιτικές ηγεσίες των δύο χωρών, και η πανοπτική, εκείνη του έργου σε ένα σκηνικό παγκοσμιοποίησης. Η γλώσσα δεν διαθέτει αχρείαστα λογοτεχνικά φτιασίδια, διαθέτει όμως πλήθος τεχνικών ορολογιών, κομμάτια ξύλινου λόγου -αναφορές, πολιτικές ομιλίες, οικονομικές αναλύσεις-, διαλογικές παρτίδες επιβολής, ειρωνεία και ένταση, αποτυπώνοντας πότε τη σπουδαιότητα και πότε τη ματαιότητα των πεπραγμένων, θέτοντας το προσωπικό και ατομικό στοιχείο στην εξίσωση μίας μεταλλικής κατασκευής και

οικονομοτεχνικών μελετών, γλώσσα η οποία δημιουργεί και διατηρεί μέχρι τέλους μία απόσταση. Παράλληλα με την κεντρική πλοκή, που δεν μπορεί να είναι άλλη παρά η κατασκευή και ολοκλήρωση της ζεύξης, εκτυλίσσονται αρκετές μικροϊστορίες -ως προς την έκτασή τους μόνο μικρές- σε προσωπικό, τοπικό και παγκόσμιο επίπεδο.

Εξίσου φιλόδοξο με τη ζεύξη των δύο χωρών φαντάζει και το εγχείρημα του Μιχαηλίδη, και αν η αρχική φιλοδοξία -και εκείνη που με ιντριγκάρε ώστε να διαβάσω τελικά το βιβλίο αυτό- είναι η απόφασή του να ασχοληθεί στο όριο της μυθοπλασίας -όριο δυσδιάκριτο- με ένα θέμα εκτός ελληνικής πραγματικότητας -αν και σε συνθήκες

οικονομικής παγκοσμιοποίησης η έννοια της εγχώριας πραγματικότητας είναι τουλάχιστον σχετική-εντούτοις, το μέγεθος της φιλοδοξίας του συγγραφέα, και η τελική επιτυχία του εγχειρήματος, έγκειται στη διαχείριση του υλικού, στον τρόπο με τον οποίο αποδίδει την ιστορία, στις ισορροπίες που πρέπει να διατηρήσει αλλά και στις αντιθέσεις που καλείται να αναδείξει, στα όρια των στερεοτύπων που δεν πρέπει να υπερβεί, στην έρευνα σχετικά με τις τεχνικές και όχι μόνο προδιαγραφές του έργου αλλά και στον υπολειπόμενο χώρο για τις απαραίτητες μυθοπλαστικές προσθήκες. Το χτίσιμο των δύο κεντρικών ηρώων κατέχει κομβική σημασία στο τελικό αποτέλεσμα,

το μυθιστόρημα δεν περιστρέφεται γύρω τους, και ορθώς, καθώς, παρότι επόπτες, δεν παύουν να είναι απλώς δύο από τους χιλιάδες εμπλεκόμενους στο έργο, με αποτέλεσμα οι πτυχές του χαρακτήρα τους που γίνονται ορατές να είναι εκείνες που σχετίζονται με την καθημερινότητα και την εξέλιξη του έργου, ο ρόλος τους να έχει συγκεκριμένα όρια, όντας οι ίδιοι γρανάζια της μηχανής, πύονια σε μία σκακιέρα αγνώστων διαστάσεων.

Πραγματικά απολαυστικό το μυθιστόρημα αυτό, το οποίο φαινομενικά και μόνο μοιάζει ειδικού ενδιαφέροντος.

Το Λεμονόσπιτο

Τζιάκη Δέσποινα

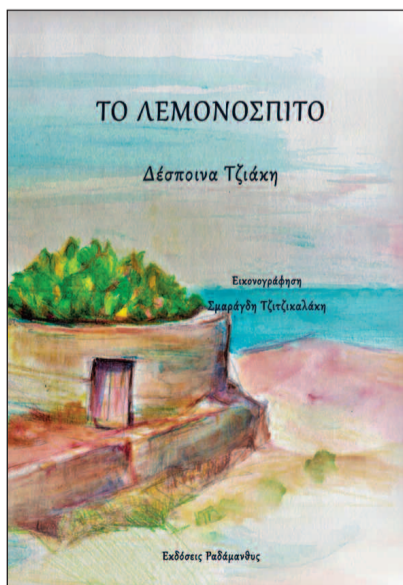
Εικονογράφηση: Σμαράγδη Τζιτζικαλάκη

Εκδόσεις: Ραδάμανθους

Κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις "Ραδάμανθους" το βιβλίο της Δέσποινας Τζιάκη με τίτλο "Το Λεμονόσπιτο", σε εικονογράφηση Σμαράγδης Τζιτζικαλάκη.

Όπως αναφέρει για το έργο της η ίδια η συγγραφέας «Την ιστορία "Το Λεμονόσπιτο" την εμπνεύστηκα από κάποιο ντοκιμαντέρ στην τηλεόραση που παρουσίαζε τα λεμονόσπιτα στη Φολέγανδρο. Μου δημιουργήθηκε η επιθυμία να γράψω μια ιστορία που να αναφέρεται σε λεμονόσπιτο και γενικότερα να έχει «χρώμα» ελληνικό! Προσπάθησα να αναδείξω αξίες όπως η φιλία, ο σεβασμός στο περιβάλλον, η φιλοξενία, η δημιουργικότητα, οι οικογενειακές και οι διαπροσωπικές σχέσεις, η οικογένεια, η συνεργασία και άλλα. Η συγκεκριμένη ιστορία είναι κατάλληλη για παιδιά προσχολικής ηλικίας. Ταιριάζει για διάβασμα και για επεξεργασία πριν ή και κατά τη διάρκεια των Χριστουγεννιάτικων διακοπών».

Η Δέσποινα Τζιάκη γεννήθηκε και μεγάλωσε σ' ένα ορεινό χωριό, στο Κακοδίκι Σελίνου του Νομού Χανίων. Σπούδασε Παιδαγωγικά στο Τμήμα Νηπιαγωγών του Α.Π.Θ., συνέχισε μεταπτυχιακές σπουδές στο Ε.Α.Π. και μετεκπαιδεύτηκε στο Διδασκαλείο Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Ρεθύμνου. Τα τελευταία 18 χρόνια υπηρετεί ως νηπιαγωγός σε δημόσια νηπιαγω-

γεία των Χανίων. Ασχολείται με το παιδικό βιβλίο και την παιδική λογοτεχνία και έχει λάβει μέρος σε διαγωνισμούς έχοντας αποσπάσει βραβεία και διακρίσεις.

Βιβλία

Σκυλιάσια ψυχή

Αύγουστος Κορτώ

Εκδόσεις: Πατάκη

Η Έστερ Κλάν γεννιέται στο Βερολίνο στις 29 Φεβρουαρίου 1920. Μικροκαμωμένη, εύθραυστη, παράξενη όπως και η Δημοκρατία της Βαϊμάρης. Μέσα της όμως κρύβει

τεράστια αποθέματα δύναμης. Από νωρίς θα γνωρίσει τη σκληρότητα αλλά και τη στοργή. Η ζωή της διατρέχει τον 20ό αιώνα κάνοντας έναν τέλειο κύκλο: Βερολίνο - Μπούκενβαλντ - Νέα Υόρκη - Βερολίνο. Γνωρίζει την αθλιότητα των ναζιστικών στρατοπέδων χάνοντας ό,τι αγαπούσε περισσότερο. Θα κινδυνεύσει να χάσει μέχρι και την ίδια την ανθρωπινή υπόστασή της αλλά θα βγει ζωντανή. Αυτός που θα τη σώσει δεν είναι άνθρωπος αλλά ένας σκύλος. Ένας σκύλος που κρύβει ένα μεγάλο μυστικό. Η Έστερ ξαναστίνει τη ζωή της αφιερώνοντας την στην προστασία των ζώων. Επιτέλους νιώθει ασφαλής. Μέχρι που οι άνθρωποι θα ξανατυπώσουν. Θα απαντήσει στο μίσος και στην προκατάληψη με αγάπη. Από το στρατόπεδο συγκέντρωσης, στην Αμερική του ΜακΚάρθου και πίσω στο Βερολίνο του Ψυχρού Πολέμου, όπου θα γίνει μάρτυρας της ανέγερσης του Τείχους αλλά και της πτώσης του. Χαράζει τη ζωή της θυμίζοντάς μας τι σημαίνει να είσαι άνθρωπος.

Η όγδοη μέρα

Μισσούγιο Κάκουτα

Μετάφραση: Ειρήνη Παπακυριακού

Εκδόσεις: Καστανιώτης

Μια νεαρή γυναίκα, μ' ένα μωρό στα χέρια, τρέχει στους δρόμους του Τόκιο. Χωρίς να έχει προσκεδιάσει ακριβώς, μόλις το άρπαξε απ' τους γονείς και το σπίτι του.

Από κείνη τη στιγμή και μετά η ζωή της Κιουάκο μετατρέπεται σε μια διαρκή απόδραση. Πανικόβλητη στην ιδέα της σύλληψης, αλλάζει ταυτότητες και καταφύγια με εντυπωσιακή ταχύτητα, έχοντας πάντα μαζί της την Ερίνα, κόρη του Τακεχίρο, πρώην προϊσταμένου της στο γραφείο, με τον οποίο είχε μια επίπονη ερωτική σχέση. Η Κιουάκο δίνει στη μικρή το όνομα Καόρου και κατευθύνεται δυτικά. Πρώτα στη Ναγκόγια, έπειτα σε μια θρησκευτική κοινότητα στη Νάρα κι από κει σ' ένα νησί στην Εσωτερική Θάλασσα του Σέτο. Η συνεχής που δημιουργείται ανάμεσά τους βαθαίνει όλο και περισσότερο. Η ανασφάλεια και ο φόβος δεν διαταράσσουν την αρμονία τους. Ένα μυθιστόρημα αμείωτης αγωνίας, με συλοισθηματικές μεταπτώσεις και ψυχολογικές ανατροπές, όπου η ένταση διατηρείται με θαυμαστή αποτελεσματικότητα μέχρι το τέλος της αφήγησης. Η Μισσούγιο Κάκουτα ανήκει στις δημοφιλέστερες και πιο εκρηκτικές συγγραφείς της νεότερης γενιάς στην Ιαπωνία.

Μόναχο

Ρόμπερτ Χάρις

Μετάφραση: Χρύσα Μπανιά
Εκδόσεις: Ψυχογιός

Σεπτέμβριος 1938: Ο Χίτλερ είναι αποφασισμένος να ξεκινήσει τον πόλεμο. Ο Τσάμπερλεν προσπαθεί απεγνωσμένα να διατηρήσει

την ειρήνη. Η απόφαση θα ληφθεί σε μια πόλη που θα μείνει εφεξής στην Ιστορία για όσα συνέβησαν εκεί: στο Μόναχο. Καθώς το αεροπλάνο του Τσάμπερλεν διασχίζει τη Μάγνη και το τρένο του Φύρερ αγκομακά από το Βερολίνο, δύο νέοι άντρες ταξιδεύουν κρύβοντας ο καθένας τα δικά του μυστικά. Ο Χιου Λέγκατ είναι ένας από τους προσωπικούς γραμματείς του Τσάμπερλεν. Ο Πολ Χάρτμαν είναι Γερμανός διπλωμάτης και μέλος της αντίστασης κατά του Χίτλερ. Υπήρξαν πολύ καλοί φίλοι στην Οξφόρδη, πριν ο Χίτλερ ανέλθει στην εξουσία, και δεν έχουν ξαναδεί ο ένας τον άλλον από την τελευταία φορά που είχαν βρεθεί στο Μόναχο πριν από έξι χρόνια. Τώρα, καθώς το μέλλον της Ευρώπης προβάλλει δυσοίωνα, οι δρόμοι τους θα διασταυρωθούν ξανά.

Όταν το ρίσκο είναι τόσο υψηλό, ποιον θέλεις και μπορείς να προδώσεις; Τους φίλους σου, την οικογένειά σου, την πατρίδα σου ή τη συνείδησή σου; Ένα κατασκοπευτικό θρίλερ για την πίστη και την προδοσία, με φόντο τη μοιραία Διάσκεψη του Μονάχου όπου παίχτηκε η τύχη της Ευρώπης μεταξύ των τεσσάρων Μεγάλων Δυνάμεων: της Αγγλίας, της Γερμανίας, της Γαλλίας και της Ιταλίας.

Αδέλφια

Γιώργος Συμπάρδης

Εκδόσεις: Μεταίχμιο

Ένα μυθιστόρημα ενηλικίωσης, όπου σε μια οικογένεια της δεκαετίας του '50 και των αρχών του '60 συμβαίνει ένας εμφύλιος ανάμεσα στα δυο

αδέλφια, σ' έναν Κόιν κι έναν Άβελ κατ' αναλογία. Οι δυο τους αντιπροσωπεύουν δύο εντελώς διαφορετικούς κόσμους. Ο μικρότερος αδελφός είναι ο αφηγητής της ιστορίας, ο οποίος αδυνατεί να ενηλικιωθεί. Πώς δημιουργήθηκε αυτή η σχέση; Τι καθορίζει τις τόσο λεπτών αποχρώσεων οικογενειακές σχέσεις γενικότερα;